

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra sociální a charitativní práce

Bakalářská práce

POHLEDY PĚSTOUNŮ K POSKYTOVÁNÍ SLUŽEB PĚSTOUNSKÝM RODINÁM
NEZISKOVÝMI ORGANIZACEMI
V OKRESE ČESKÉ BUDĚJOVICE

Vedoucí práce: doc. PhDr. David Urban, Ph.D.

Autor práce: Petra Šimonová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce;

Forma studia: kombinované studium

2021

„Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.“

Datum:

.....
Petra Šimonová

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala zejména vedoucímu své bakalářské práce doc. PhDr. Davidu Urbanovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady, připomínky, motivaci a trpělivost, kterou mi při tvorbě mé práce poskytl.

Dále bych chtěla poděkovat komunikačním partnerkám při ochotě, poskytnout mi otevřený rozhovor. Největší poděkování patří mé rodině za jejich trpělivost, povzbuzení a cenné rady při tvorbě této práce, bez jejich podpory bych to nezvládla.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	6
1 Současný stav.....	8
1.1 Dítě v náhradní rodinné péči.....	8
1.2 Formy náhradní rodinné péče.....	9
2 Náhradní rodinná péče.....	10
2.1 Dlouhodobá pěstounská péče.....	11
2.2 Pěstoun	12
2.2.1 Práva a povinnosti pěstounů	13
2.2.2 Dávky pěstounské péče a další finanční zdroje	16
3 Doprovázení	16
3.1 Podpora	18
3.2 Kontrola.....	18
3.3 Vzdělávání.....	19
3.4 Doprovázející organizace – legislativní rámec	19
3.4.1 Spolupráce s OSPODEM.....	20
3.4.2 Rozdíl mezi doprovodnou organizací a orgánem sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)	21
4 Doprovázející pracovník	23
4.1 Role doprovázejícího pracovníka.....	24
4.2 Doprovázející pracovník a podpora rodiny.....	25
5. Výzkumná část.....	27
5.1 Cíl a výzkumné otázky.....	27
5.2 Metoda výzkumu.....	28
5.3 Realizace výzkumu	28
5.4 Území výzkumu	29
5.5 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika.....	29
5.6 Omezení výzkumu	30
6. Výsledky.....	31
6.1 Jsem pěstoun	33
6.2 Spokojenost s výběrem doprovázející organizace	34

6.3	Finance	37
6.4	Pomoc a vedení doprovázející organizace	39
6.5	Doprovázející pracovník	42
6.6	Hodnocení služby.....	45
6.7	Současnost.....	48
7	Diskuze	50
8	Závěr.....	56
9	Seznam použitých zdrojů	59
10	SEZNAM TABULEK	61
10	Abstrakt.....	62
11	Abstract.....	63

Úvod

Bez rodiny se člověk chvěje zimou v nekonečném vesmíru. (André Maurois)

Od svého útlého dětství miluji děti, moc ráda jsem je vozila v kočárku a starala se o všechny mé mladší příbuzné. Hrála jsem si s nimi už jako desetiletá dívka a vymýšlela pro ně mnohé aktivity. Věnovala jsem jim spoustu svého času, nikdy by mně nenapadlo, aby mi za to někdo platil. Dalo by se říci, že to byla taková dobrovolnická činnost. Tento pojem jsem ale v té době ani neznala. Z jistého důvodu jsem nakonec nešla na střední pedagogickou školu ani na zdravotní školu, jak jsem si přála. Nastoupila jsem na střední ekonomickou školu, která mě žádným způsobem nezaujala a nebavila.

K dětem jsem ale dále i na střední škole stále inklinovala a obklopovala se jimi. V roce 1993 jsem se setkala s lidmi na Domečku. Díky tomu jsem poznala tehdejší práci v neziskové organizaci a stala se dobrovolnicí v této organizaci. Jako mladí dobrovolníci jsme jezdili pomáhat tam, kam bylo potřeba pod záštitou této neziskové organizace. Troufám si říci, že v této oblasti nastal boom, každý dobrovolník té doby, alespoň jak jsem to zažila já, chtěl nezištně pomáhat. Tehdejším panem ředitelem jsme při jedné akci byli požádáni, abychom pomohli s prací v domě a kolem domu rodině, která bydlela za Českými Budějovicemi. Tato rodina měla dvě dcerky, starší dívka byla s mentálním postižením. Manželé, které jsme poznali, se rozhodli stát pěstouny a do své péče přijali čtyři děti, kteří byli sourozenci. V té době se ještě neřešilo, jak náročné je přijmout sourozeneckou skupinu. V tuto chvíli jsem poprvé slyšela pojem pěstounská péče. Oba manželé byli velice vstřícní a komunikativní, vždy jsem obdivovala ty, kteří dokázali přijmout a milovat dítě, které nebylo jejich vlastní. Brala jsem jako úžasnou věc, že děti získaly svou rodinu.

Organizaci Domeček mám velice ráda, proto jsem se po několika letech rozhodla na Domeček vrátit, ne již jako dobrovolník, ale měla jsem možnost do této organizace nastoupit jako zaměstnanec na pozici koordinátora. Domeček se za tu dobu proměnil, vše se postupně inovovalo. Nově začaly platit zákony, které organizace v rámci novely zákona musela dodržovat. Domeček dostal souhlas od OSPODu a začal službu doprovázení pěstounů. Nakonec jsem k mé velké radosti měla možnost nastoupit na pozici pracovníka v sociálních

službách, poté, co jsem splnila podmínky zákona, stala jsem se klíčovou pracovnící a začala jsem doprovázet pěstounské rodiny.

K výběru tématu bakalářské práce jsem přistoupila z osobního důvodu, měla jsem zájem zjistit, jaké postoje si pěstouni v průběhu jejich zkušeností s doprovázením vytvořili. Dále také jak jsou spokojeni se službami, které nabízejí doprovázející organizace a co nového by při doprovázení ocenili nebo uvítali. Získané poznatky bych ráda zhodnotila a v případě, že to bude možné, je realizovala v praxi nebo své poznatky předala sociálním pracovníkům OSPODu i pracovníkům doprovázejících organizací.

Cílem mé práce je zjistit, jaké pohledy pěstouni zaujímají k poskytování služeb pěstounským rodinám neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice. Především se budu zabývat postoji, které pěstouni v průběhu doprovázení neziskovými organizacemi získali. Budu hodnotit, jak se pěstouni staví k nabízeným službám, na které mají dle zákona č. 359/1999 o sociálně – právní ochraně dětí právo. Také se v mé práci budu zajímat o to, co nového by pěstoun ocenil nebo uvítal při službě doprovázení. Vedle toho budu zkoumat, jakou roli v doprovázení rodin hraje výběr neziskové organizace, jakou roli plní doprovázející pracovník rodiny a zda je klíčový pracovník pro rodinu oporou.

1 Současný stav

1.1 Dítě v náhradní rodinné péči

Doprovázející organizace vstupuje prostřednictvím klíčového pracovníka do pěstounské rodiny. Hlavním důvodem není pěstoun, ale dítě, kterému je třeba pomoci nalézt bezpečné místo pro jeho zdravý vývoj. Stát zodpovídá za děti v náhradní rodinné péči, a proto by měl vynakládat všechny dostupné prostředky pro to, aby byly zachovány práva dítěte, právě v NRP. Jaké formy náhradní rodinné péče jsou v České republice dostupné a co potřebuje dítě pro svůj zdravý rozvoj zmíním v této kapitole.

Pěstounská péče i osvojení (adopce) jsou velmi cenné způsoby pomoci dítěti. Znamenají skoro vždy podstatný zisk ve srovnání s ústavním životem (s životem v "děčáku"). Je to ale pomoc náročná a těm, kdo se rozhodují, je třeba pomoci k rozhodnutí zralému. Vrácení přijatého dítěte zpět do ústavu je pro dítě těžkým ublížením.

(Zdeněk Matějček)

Rodina není vždycky jen původ. Jsou to lidé ve vašem životě, kteří vás chtějí i ve svých životech. Jsou to ti, kteří vás akceptují takové, jací jste. Ti, kteří by udělali cokoli, aby vás viděli usmát se, a kteří vás milují bez podmínek. (Citáty na každý den)

Bez rodiny se člověk chvěje zimou v nekonečném vesmíru. (André Maurois)

Tuto kapitolu jsem začala citátem, který jasným způsobem ukazuje na potřebu mít někoho, kdo nás miluje, kdo nás přijímá takové, jací jsme. Někoho, kdo jde s námi naším životem. Proto jsem k tomu také přidala otázku, kterou si kladli, kladou a budou klást ti, kterým na dětech záleží: „Co potřebuje malé dítě?“

Zkrátka aby lidské mládě přežilo, potřebuje tu mít „svoje“ lidi, kteří by mu poskytovali ochranu a pomoc, protože ono samo bylo velmi dlouho a přespříliš bezmocné. Těm „jeho“ lidem na něm však musí současně také obrovsky záležet. Poskytování ochrany a pomoci bezbrannému mláděti musí být jejich hluboce založená psychická potřeba, protože jinak by celý mechanismus vztahu nefungoval. Děti, které nemají možnost z různých důvodů vyrůstat

ve své biologické rodině, mají možnost vyrůstat v „náhradní rodině.“¹ Slovo „náhradní“ v této spojitosti je do uvozovek dáno vědomě, abychom naznačili, že ho zde neužíváme v obvyklém slova smyslu, tj. jako něco nepravého, méně dokonalého, lacinějšího, zkrátka jako náhražku. Právě naopak, chceme ukázat, že toto „náhradní“ rodičovství může být ve všem všudy tak dokonalým, pravým, vyspělým a přirozeným jako každé jiné rodičovství vlastní – ba lepším, než jsou mnohá rodičovství sice vlastní podle zápisu v matrice, avšak špatná (ba někdy přímo zhoubná) ve vztahu k dítěti.²

1.2 Formy náhradní rodinné péče

Každé dítě potřebuje rodinu. Tuto kapitolu uvádím dvěma texty, které velmi výstižně vyjadřují potřebu někoho blízkého. Ať už se jedná o biologickou maminku nebo tu náhradní. Narozené miminko tento kontakt potřebuje. I několik týdnů v kojeneckém ústavu má velký vliv na jeho zdravý vývoj. Po třech a více měsících v ústavu se u miminka začínají objevovat vážné následky ústavní péče. Je důležité, abychom si uvědomili, že ani nejlepší kojenecké ústavy nejsou vhodným prostředím pro péči o dítě.³

V České republice se dětem, které nemají svou rodinu, hledá optimální náhradní výchova. Účelem je poskytnout těmto dětem bezpečnou přechodnou či dlouhodobou péči.

Formy náhradní rodinné péče v ČR: osvojení (adopce), pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, poručenství – pokud poručník o dítě osobně pečuje⁴.

---

1 MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíc potřebují*, vyd. Praha: Portál, 2003, s. 24.

2 MATĚJČEK, Z. *Osvojení a pěstounská péče*, vyd. Praha: Portál 2002, s. 96.

3 Srov. Natama Čítanka pro rodiče (naděje na uzdravení), Attach 20011, s. 7.

4 KOLEKTIV AUTORŮ, *Dobry pěstoun*, vyd. Tábor 2018, str. 10.

2 Náhradní rodinná péče

Ke zdravému vývoji potřebuje blízkou osobu, která na něj bude reagovat citlivě a spolehlivě. V případě svěřením do pěstounské péče je takovou osobou pěstoun. Proto se v této kapitole budu věnovat popisu pěstounské péče, kdo je pěstoun, jaká má práva a povinnosti a jak je pěstoun finančně ohodnocen, proč je pěstoun pro přijaté dítě důležitý a jak může pěstoun svěřenému dítěti pomoci zmírnit následky jeho nepříznivé situace. Pěstoun, který porozuměl tomu, kým je pro dítě, mu může pomoci v uzdravení z traumat, která si přineslo do nové rodiny. Pěstoun pomáhá svým láskyplným přístupem a vytvořením bezpečného prostředí dítěti poznat svou identitu a zpracovat svůj životní příběh. Pěstounská péče je jednou z forem náhradní rodinné péče, tedy umístění dítěte mimo vlastní rodinu. Ve většině západních států se osvědčil systém takzvané profesionální pěstounské péče. Jakkoliv se nám nemusí právě líbit název „profesionální“, ve skutečnosti se jedná o velice rozvinutou pěstounskou péči poskytovanou na základě odborné partnerské spolupráce mezi sociálním pracovníkem, odborníky, pěstouny a biologickou rodinou. Moderně pojaté pěstounství má řadu výhod, a to jak pro pěstouny a sociální pracovníky, tak v konečném důsledku pro děti. Dítě totiž téměř v žádném případě nevychovává ústav, nýbrž náhradní rodina, která prošla speciálním školením a má dobrou sociální a odbornou podporu.⁵ Náhradní rodinná péče má přednost před péčí ústavní. Jestliže dítě nemůže setrvat ve svém přirozeném rodinném prostředí, jako prioritní se bude řešit náhradní rodinná péče. Ústavní výchova je krajním řešením. V listině základních práv a svobod čl. 32 se píše, že „péče o děti a jejich výchova je právem rodičů. Děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.“⁶

„Jestliže rodiče dlouho čekají na své biologické dítě a rozhodnou se stát náhradními rodiči, může to vést ještě k větším iluzím, i idealizaci o tom, jaký bude takový život, a tudíž i k nárůstu rozporu mezi skutečností a očekáváním. Výsledkem může být zklamání, že život

---

5 Srov. VRTBOVSKÁ, P. Moderní péče o ohrožené a opuštěné děti, Natama, 2005, str. 9.

6 Srov. Listina práv a svobod.

s dítětem není tak krásný, jak si představovali.“⁷ V současné době vnímáme, že se zájem a pomoc státu v náhradní rodinné péči zvýšil. Mnoho lidí vnímá pěstouna jako někoho, kdo přijímá dítě do své péče kvůli penězům. „Pěstouni dostávají odměnu proto, že výchovou dítěte se složitou minulostí prokazují státu a celé společnosti nedocenitelnou službu. Dítě, které vyrostlo v láskyplném prostředí pěstounské rodiny má mnohem více šancí uplatnit se v budoucím životě a nerozšiřovat tak řady sociálně vyloučených. Pěstounství člověk nedělá pro peníze, ale za peníze.“ Veřejnost mnohdy ani neví, co pěstounství obnáší – celodenní péče, řešení náročných situací, kdy se u dětí projevuje jejich deprivace. Učení dětí základním dovednostem, mnohdy bez úspěchu.⁸

2.1 Dlouhodobá pěstounská péče

„Každá rodina má svou vlastní vůni a každá v nějaké míře respektuje obecně závazná pravidla fungování společnosti. Rodina je unikátní a nenahraditelnou institucí proto, že nejlepším možným způsobem spojuje specifické a univerzální. Bez osobního, vysoce angažovaného zaujetí rodičů na osudu dětí by se děti vychovat nedaly. Bez respektu k danému stavu společnosti a jejím potřebám rovněž ne.“⁹ Dlouhodobá pěstounská péče vzniká rozhodnutím soudu. Ten je také oprávněn stanovit pěstounům povinnost podávat soudu pravidelné zprávy o výkonu pěstounské péče. Osoba pěstouna musí poskytnout záruku řádné výchovy dítěte. Pěstoun je povinen a má oprávnění osobně o dítě pečovat a při jeho výchově vykonává přiměřeně práva a povinnosti rodičů. Je povinen a oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte. Má povinnost informovat rodiče dítěte o podstatných záležitostech. Pěstounská péče je upravena v zákoně č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, v §§ 958-970 a v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (ustanovení o zprostředkování pěstounské péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, dávky pěstounské

---

7 VAGNEROVÁ, M. Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči, vyd. Středisko NRP 2012, str. 9.

8 Srov. ZEŽULOVÁ, Dagmar, Pěstounská péče a adopce, vyd. Portál 2012, str. 19.

9 MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť, vyd. Praha 1997, str. 8.

péče), a v právních předpisech o sociálním zabezpečení (nemocenské a důchodové pojištění pěstounů).¹⁰

V současné době lze pěstounskou péči dle procesu výběru a přípravy pěstounů rozdělit na:

- **Pěstounská péče příbuzenská – nezprostředkovaná** (péče prarodičů nebo dalších příbuzných) je první možnou volbou, pokud se rodiče neumějí, nechtějí nebo nejsou schopni starat o své děti z různých důvodů. Rodičům trvá vyživovací povinnost.
- **Dlouhodobá pěstounská péče – zprostředkovaná** – při této péči jsou pěstouni ve vztahu k dítěti cizí, v minulosti zažádali o zprostředkování pěstounské péče a jsou zařazeni v evidenci žadatelů o náhradní rodinnou péči. Náhradní rodiče si musí uvědomit, že pěstounství není adopce. Pěstouni mají řadu práv, ale také povinností, které musí splňovat.¹¹

Do pěstounské péče jsou svěřeny děti, které se dostaly do těžké životní situace a potřebují péči jiné osoby po dobu nezbytně nutnou. Děti tedy zůstávají v této formě po nezbytně dlouhou dobu nebo až do své zletilosti. Pěstouni mají povinnost podporovat, rozvíjet a povzbuzovat děti v kontaktu s jeho biologickými rodiči, dalšími příbuznými i osobami, které jsou dítěti blízké. Dítě má právo být se svými rodiči v kontaktu, ať osobním, formou návštěvy nebo jiným způsobem. Pakliže soud nestanoví kontakt s dítětem jinak.¹²

2.2 Pěstoun

Každý, kdo se chce stát pěstounem, by měl znát motiv svého rozhodnutí. V první řadě musí být jeho motivací pomoc dítěti, nikoliv to, že si bude chtít uspokojit své vlastní potřeby. Pěstounem se může stát ten, kdo chce svěřeným dětem vytvořit takové podmínky, aby mohly vyrůstat v bezpečném a láskyplném prostředí. Nemusí být odborníkem, ale pěstoun by měl být přijímající, ochotný se učit a mít na paměti, že „poskytuje dětem možnost prožít dětství,

---

10 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 21.

11 Srov. Časopis Sociální služby, ročník 21, číslo 2/2019 ÚNOR, vyd. Tábor, str. 27.

12 Srov. Pěstounství je profese, účelová neperiodická, vyd. Ministerstvo práce a sociálních věcí 2015, z více stran.

nebo alespoň jeho část, v přirozeném prostředí rodiny. Dítě v pěstounské péči nemá statut biologického potomka, právní vztah mezi dítětem a pěstounem končí dosažením zletilosti dítěte.“¹³ Pěstounem se může stát ten, kdo má bydliště na území České republiky a souhlasí se svěřením dítěte do pěstounské péče. Dítě může být svěřeno do společné pěstounské péče společným pěstounům pouze pokud jsou manželé. Se souhlasem druhého manžela může být dítě svěřeno do pěstounské péče jen jednoho z manželů. Dítě může být svěřeno do pěstounské péče i jednotlivci (osobě, která žije sama bez partnera; jednomu z partnerů, kteří nejsou sezdáni; jednomu z registrovaných partnerů). Dítě může být svěřeno i do pěstounské péče svých příbuzných.¹⁴

2.2.1 Práva a povinnosti pěstounů

Podpora pěstounské péče je státem podporovanou formou náhradní péče. Pěstouni mají povinnost uzavřít zpravidla s doprovodnou organizací či úřadem Dohodu o výkonu pěstounské péče, dle zákona č. 359/1999 (§ 47b a § 47c). Na základě této dohody je rodinám, které mají dítě svěřením do pěstounské péče a osobám v evidenci garantován nárok na odbornou pomoc. Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí platná od 1. 1. 2013 zakotvila do právního řádu uzavřenou dohodou o výkonu pěstounské péče. Díky této dohodě vznikly práva a povinnosti pěstounům. Tyto dohody musí být v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte, při jejich tvorbě OSPOD přihlíží k zájmům a individuálním potřebám dítěte. Dohoda, kterou může pěstoun uzavřít se subjektem dle zákona č. 359/1999, o sociálně-právní ochraně dětí, je veřejnoprávní smlouvou. Pěstoun může být doprovázen obecními úřady s rozšířenou působností, obecními úřady příspěvkovými organizacemi krajů a obcí, nestátními neziskovými organizacemi i fyzickými osobami s příslušným pověřením. Každý pěstoun má práva a povinnosti vyplývající ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb., dle § 47a.¹⁵

---

13 PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 47.

14 Srov. Středisko náhradní rodinné péče, Nejlíp je mi doma, info@nahradnirodina.cz.

15 INTERNETOVÝ ZDROJ, (<https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>), MPSV

Práva a povinnosti osoby pečující a osoby v evidenci – náhradní rodinná péče MPSV

Pěstoun je povinen a oprávněn o dítě osobně pečovat a při výchově dítěte vykonává přiměřeně práva a povinnosti rodičů. Je povinen a oprávněn rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, v těchto záležitostech dítě zastupovat a spravovat jeho jmění. Má povinnost informovat rodiče dítěte o jeho podstatných záležitostech. Pěstoun má povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, dalšími příbuznými a osobami dítěti blízkými. Má povinnost umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, ledaže soud stanoví jinak. Vyžadují-li to okolnosti, stanoví další povinnosti a práva pěstouna soud. Pěstoun nemá vyživovací povinnost k dítěti, neboť svěřením dítěte do pěstounské péče nemá vliv na trvání vyživovací povinnosti rodičů k dítěti. Náleží-li dítěti příspěvek na úhradu jeho potřeb (§ 47f zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí), přechází právo dítěte na výživné na stát. Další práva a povinnosti pěstounů (osob pečujících) při výkonu pěstounské péče upravuje § 47a odst. 2 zákona o SPOD jsou:

- právo na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě; tato pomoc spočívá zejména v zajištění krátkodobé péče

a) po dobu, kdy je osoba pečující uznána dočasně práce neschopnou nebo při ošetřování osoby blízké,

b) při narození dítěte,

c) při vyřizování nezbytných osobních záležitostí,

d) při úmrtí osoby blízké,

- právo na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, která je přiměřená věku dítěte, v rozsahu alespoň 14 kalendářních dnů v kalendářním roce, jestliže svěřené dítě dosáhlo alespoň věku 2 let,

- právo na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci alespoň jednou za 6 měsíců,

- právo na zprostředkování nebo zajištění bezplatné možnosti zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě,
- právo na pomoc při plnění povinností v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte (povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak), včetně pomoci při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku,
- povinnost zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hodin v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích,
- povinnost umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče prostřednictvím osobního styku pěstounů a dětí jim svěřených do pěstounské péče se zaměstnanci subjektu, s nímž tyto osoby uzavřely dohodu o výkonu pěstounské péče, a to minimálně jednou za 2 měsíce, jakož i povinnost spolupracovat se zaměstnanci obecního úřadu obce s rozšířenou působností pověřenými sledovat jednou za 6 měsíců vývoj dětí svěřených do pěstounské péče,
- v souladu s individuálním plánem ochrany dítěte povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak.

Tato práva a povinnosti jsou ve vztahu ke konkrétní pěstounské rodině upravena v dohodě o výkonu pěstounské péče (viz Dohody o výkonu pěstounské péče), případně správním rozhodnutím.¹⁶

---

¹⁶ INTERNETOVÝ ZDROJ, (<https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pecce>), MPSV

2.2.2 Dávky pěstounské péče a další finanční zdroje

Pěstouni mají dle zákona nárok na dávky pěstounské péče, které by měly zajišťovat finanční zabezpečení dítěte a zároveň zohledňovat náročnost při poskytování pěstounské péče. Dle zákona č. 359/1999 Sb., § 47a – 47n o sociálně-právní ochraně dětí má pěstoun nárok na níže uvedené dávky.¹⁷

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

HLAVA I

Okruh dávek pěstounské péče

Dávkami pěstounské péče jsou:

- a) příspěvek na úhradu potřeb dítěte,
- b) odměna pěstouna,
- c) příspěvek při převzetí dítěte,
- d) příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla,
- e) příspěvek při ukončení pěstounské péče.¹⁸

3 Doprovázení

V této kapitole se zaměřím na popis služby doprovázení, na podporu, kterou poskytuje doprovázející organizace a na její roli v tomto procesu. Okrajově zmíním i roli OSPODu při službě doprovázení pěstounů. Tím, že byla od 1. 1. 2013 zavedena novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, se stalo jednou z povinností pěstounů uzavření dohody o výkonu pěstounské péče. Na základě této dohody mají pěstouni právo na tzv. doprovázení. Pěstouni

---

17 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 15.

18 INTERNETOVÝ ZDROJ, (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359#cast5>)

mohou dle svého zvážení uzavřít dohodu s OSPODem či doprovázející organizací. Proces je upraven v zákoně č. 359/1999 Sb. Pěstounovi je nabídnuta pomoc doprovázející organizace při péči o svěřené dítě. Je doprovázen doprovázející organizací, která mu pomáhá při plnění povinností vyplývajících z péče o svěřené dítě. Pěstoun tak na plnění své role není sám. Díky službám, které jsou mu prostřednictvím služby doprovázení nabídnuty, může lépe naplňovat tuto roli a porozumět lépe potřebám svěřeného dítěte.

Dítě má nárok na zvláštní ochranu. Při doprovázení jde o to, aby byly naplněny potřeby dítěte. Přijetí, láska a bezpečí pomáhají dítěti poznávat a zpracovat jeho životní příběh. Pomáhají postupně zpracovat traumata, která mu přinesl život v původní rodině i mimo rodinu. Služba doprovázení pomáhá pěstounům naplnit potřeby dětí, které vyrůstají mimo svou biologickou rodinu. Není to pouze služba podpurná směrem k pěstounů a dětem, ale částečným dílem se jedná i o sledování výkonu pěstounské péče. Služba doprovázení částečně splňuje i kontrolní složku. Termín slova doprovázení není zcela přesný, ale v praxi je již zaběhlý. Výběr rodiny ke konkrétnímu dítěti je úkolem odborných pracovníků krajského úřadu, který vede evidenci jak dětí, tak žadatelů. Krajský úřad vyhledává pro děti vedené v jeho evidenci vhodné žadatele z evidence žadatelů vedené tímto krajským úřadem a z evidence vedené jinými krajskými úřady. Pracoviště krajského úřadu si zpravidla zve k tomuto jednání odborníky z praxe.¹⁹ V časopisu Sociální služby je ve speciální příloze doprovázení popsáno jako služba zaměřená na podporu náhradní rodiny, jako systému, která pomáhá pěstounům zorientovat se ve vnitřním světě dětí, pomáhá jim ho poznat, pochopit a nalézt nejvhodnější přístupy k jednotlivým dětem tak, aby jim mohli poskytnout co možná nejvhodnější podmínky pro jejich rozvoj. Slouží také jako prevence před neúspěšnou pěstounskou péčí. Doprovázení náhradních rodin je skutečně komplexní, obsáhlý a velmi účinný nástroj podpory, pomoci, ale do určité míry také dohledu v systému náhradní rodinné péče.²⁰

---

19 Srov. Kolektiv autorů, Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka, vyd. Praha 2014, str. 29.

20 Srov. Časopis Sociální služby, ročník 21, číslo 2/2019 ÚNOR, vyd. Tábor, str. 27.

3.1 Podpora

Při službě doprovázení hraje důležitou roli podpora náhradní rodiny. Tato podpora se týká celé rodiny, ale i jednotlivých členů.

1. Podpora rodiny – pracovník pozoruje rodinu komplexně, oceňuje ji, podporuje ji a dává možnost společně nacházet řešení vzniklých problémů, nezapomíná ani na biologické děti, pokud se v rodině nacházejí.

2. Podpora pěstouna – pracovník je v pravidelném kontaktu s pěstounem. Pracovník se zajímá o potřeby pěstouna, společně reflektují péči o svěřené dítě. Pracovník se zajímá o vývoj dítěte v rodině, jedná o výchovných postupech, posiluje kompetence pěstouna a společně s pěstounem sestavuje plán doprovázení, ve kterém řeší aktuální potřeby dítěte a pěstouna. Posiluje pěstouna v plnění Individuálního plánu dítěte, který zpracoval OSPOD. Nadále pracovník posiluje vzájemné vztahy v rodině mezi pěstouny i sourozenci. Také pomáhá pěstounovi při zpracování minulosti dítěte a při tvorbě Knihy života, jejíž tvorba pomáhá dítěti lépe poznat svou minulost.

3. Podpora dítěte – pracovník se při kontaktu s dítětem zajímá o jeho potřeby, hledá, jak pomoci dítěti tyto potřeby naplnit. Podporuje ho ve zpracování jeho životního příběhu a pomáhá mu rozvíjet se, ve všech oblastech jeho života.²¹

3.2 Kontrola

Pracovník poskytující službu doprovázení pracuje na základě pověření k výkonu sociálněprávní ochrany dítěte. Klíčový pracovník tedy kontroluje, zda pěstouni postupují při výkonu náhradní rodinné péče v souladu s Individuálním plánem ochrany dítěte (dále IPOD) a zda jsou tedy potřeby dítěte v rodině naplňovány. Kontroluje, zda rodina plní domluvené cíle spolupráce a dává pěstounům zpětnou vazbu týkající se efektivity spolupráce. Na základě potřeb rodiny stanovuje s pěstouny jejich vzdělávací plán, vytváří podmínky pro jeho plnění,

---

21 Srov. Tým pracovníků Centra náhradní rodinné péče Amalthea o. s., Metodika doprovázení Podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu náhradní rodinné péče 2013, str. 7-8.

kontroluje jeho realizaci. V případě ohrožení dítěte podniká klíčový pracovník potřebné kroky k zajištění bezpečí dítěte.²²

3.3 Vzdělávání

Doprovázející organizace zajišťuje pěstounovi možnost kvalifikovaného vzdělávání v rozsahu 24 hodin za rok, pracovník pěstouna v plnění jeho povinnosti podporuje a motivuje. Společně dle vývoje a potřeb dítěte sestavuje jeho vzdělávací plán. Pracovník dle aktuální nabídky motivuje pěstouna k výběru vzdělávání a v účasti na semináři, kde má také možnost sdílení s dalšími pěstouny. V případě potřeby zajišťuje pěstounovi individuální vzdělávání dle jeho potřeb. Pracovník také může nabídnout četbu odborné literatury, může dle zájmu zprostředkovat víkendové vzdělávání, nabídnout vzdělávání formou e-learningu či webináře, což je v současné době díky epidemiologické situaci hojně využíváno. Optimální struktura vzdělávání pro pěstouna není dána, každý pěstoun má jiné výchozí i aktuální podmínky pro vzdělávání, zákon formu neurčuje. Někdo preferuje výhradně prezenční formu, extrémně pracovní vytížení pěstouni naopak e-learning.²³

3.4 Doprovázející organizace – legislativní rámec

Neziskové organizace (NO) začaly hrát významnou roli ve společenském vývoji zejména v období po Velké francouzské revoluci, kdy se v Evropě začala vytvářet tzv. občanská společnost. Společenskou příčinou jejich vzniku byla touha občanů podílet se na řízení společnosti, hovoří se o jejich tzv. participativní roli. Neziskový sektor tvoří organizace, které jsou založeny na jiných motivech než je ekonomický zisk. Veškeré případné zisky vkládají zpět do své činnosti. Legislativa České republiky umožňuje založení spolku, nadace, nadačního fondu, ústavu, sociálního družstva a účelového zařízení církve.²⁴ Službu

---

22 Srov. SEMERÁDOVÁ, M., ZACHŘOVÁ B., ČERNÁ R. a kol., Metodika doprovází, vyd. Chrudim Amalthea o.s. 2011, str. 8.

23 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 107-108.

24 SYNEK M., Podniková ekonomika, 6. přeprac. a dopl. Vyd. Praha 2015, str. 460, 472.

doprovázení může vykonávat organizace, která získá pověření dle § 47b zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Tato doprovázející organizace může uzavírat dohody o výkonu pěstounské péče a také může pěstounovi poskytovat výchovnou a poradenskou péči a také sledovat výkon pěstounské péče. Dohoda je sepsána obvykle ve lhůtě 30 dnů od doby nabytí právní moci rozhodnutí o svěřeni dítěte do pěstounské péče. Se souhlasem o obecního úřadu s rozšířenou působností může být dohoda o výkonu pěstounské péče uzavřena s krajským úřadem, obecním úřadem, obecním úřadem s rozšířenou působností, s OSPODem nebo doprovázející organizací.²⁵ „Kvalitu služeb doprovázení by měly zajistit standardy kvality sociálně-právní ochrany dětí, které by mě již v současné době měly mít zpracované všechny pověřené osoby. Kromě samotných standardů vznikly i některé velmi kvalitní metodické materiály jednotlivých organizací, které mají rovněž přispět ke kvalitnímu poskytování služeb.“²⁶ Každý pěstoun má právo zvolit si, jaká organizace nebo instituce ho bude při poskytování pěstounské péče doprovázet. Pokud se pěstoun rozhodne o doprovázení doprovázející organizací, má být touto organizací dostatečně informován, jaké služby organizace nabízí a také má být předem seznámen s obsahem Dohody o výkonu pěstounské péče.²⁷

3.4.1 Spolupráce s OSPODEM

Standardy kvality se vztahují jak na orgány sociálně-právní ochrany dětí, tak na osoby pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany. Pěstounská péče je nyní vykonávána na profesionálním základě, přičemž podmínky výkonu jsou stanoveny rozhodnutím, případně dohodou o výkonu pěstounské péče. Základní právní rámec náhradní péče v České republice tvoří dva základní zákony, a to: – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník; – zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.²⁸ OSPOD bývá prvním místem, kam zájemce o pěstounskou péči zavítá, kde získá informace, jak má postupovat při podání žádosti o

---

25 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 102.

26 PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 85.

27 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 102.

28 Srov. *Právní úprava náhradní rodinné péče v české republice, on-line.*

svěření dítěte do pěstounské péče. OSPOD také informuje pěstouna o nutnosti uzavření dohody o výkonu pěstounské péče a také podává budoucím pěstounům informace o zajištění doprovázející organizace. OSPOD má na starosti rodinu v místě trvalého bydliště pěstouna i dítě svěřené do pěstounské péče v místě trvalého bydliště, vůči pěstounům zaujímá kontrolní funkci, rodinu navštěvuje jednou za 6 měsíců, kdy se zajímá, jak je o svěřené dítě pečováno, také sestavuje IPOD neboli Individuální plán ochrany dítěte (zde určuje hlavní cíl práce s dítětem). OSPOD podává soudní návrhy, např. na předběžné opatření, odebrání dítěte z nevyhovujícího výchovného prostředí či umístění dítěte do náhradní rodinné, popřípadě ústavní péče. OSPOD hraje roli kolizního pracovníka v rámci soudního řízení či opatrovníka dítěte vůči soudům, notářům, policii apod.²⁹

3.4.2 Rozdíl mezi doprovázející organizací a orgánem sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)

Z výše uvedeného jsou rozdíly mezi oběma institucemi patrné. Na jedné straně kontrola, na druhé podpora. Co je však žádoucí a téměř nezbytné, je rovnováha mezi oběma póly a vzájemná pozitivní spolupráce. OSPODY znají pěstounské rodiny, ale mnohdy jim mohou uniknout detaily z jejich soužití. Ty naopak může zachytit doprovázející pracovník a včas tak upozornit na problém, který je nutné řešit. V součinnosti s OSPOD potom činí vše pro nejlepší zájem dítěte.³⁰ Doprovázení má především podpůrnou funkci, na rozdíl od kontrolních úkolů, které má ve své kompetenci OSPOD. Z tohoto rozdělení vyplývají tři základní východiska. Pouze rovnováha mezi podpůrnou a kontrolní složkou může zajistit kvalitní péči. Spolupráce OSPOD a doprovázející organizace je pro zajištění kvalitní péče nezbytná. Oddělení podpůrné a kontrolní funkce je pro zajištění rovnováhy klíčové. Z těchto východisek vyplývá, že pověřená osoba doprovázející organizace je v roli poskytovatele služeb, pěstouni a jejich děti pak v roli klienta. Tento stav je v případě doprovázení OSPOD prakticky nedosažitelný. Jestliže pracovníkovi OSPOD zůstává zákonem daná kontrolní funkce, nelze očekávat plnou důvěru a otevřenost ze strany pěstounské rodiny.³¹

---

29 Srov. PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 74.

30 Internetový zdroj, Rozum a Cit, z.s., www.rozumacit.org.

31 Srov. PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 83.

3.4.3 Doprovázející organizace Domeček

Domeček je jedním z diakonických středisek Husitské diakonie, nachází se v Trhových Svinech. Od roku 1992 urazil Domeček dlouhou cestu a v současnosti nabízí široké spektrum služeb. Cílem je vždy zajistit kvalitní služby, které naplňují potřeby regionu. Získané prostředky jsou vždy využity na rozvoj služeb a financování nevýdělečných aktivit. Na webových stránkách této organizace je možné nahlédnout, jaké aktivity a jaké služby tato organizace nabízí. Mezi nabízené služby patří také služba doprovázení pěstounů, kterou organizace zahájila 1. 7. 2014. Pěstouni a poručníci si zaslouží velké ocenění za vše, co pro svěřené děti dělají. Jejich lásku, péči, zájem a podporu, kterou do dětí vkládají, nelze nikdy plně docenit. Domeček nabízí pečujícím osobám podporu, poradenství, vzdělávání a vstřícnost při spolupráci. Svoji činnost vykonává na základě pověření k výkonu sociálně-právní ochrany dětí uděleného Krajským úřadem Jihočeského kraje a na základě zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Úzce spolupracuje i s pracovníky OSPOD v Trhových Svinech.

Cílem je spoluvytvářet podmínky pro zdravý vývoj dětí a posílení rodiny jako celku prostřednictvím setkávání, předáváním informací, poradenstvím či vzděláváním. Služba je nabízena rodinám s trvalým bydlištěm v ORP Trhové Sviny a České Budějovice.

Domeček v rámci doprovázení nabízí: uzavírání Dohod o výkonu pěstounské péče, základní sociální poradenství, zprostředkování odborné pomoci, zajišťování vzdělávání, zapůjčení odborné literatury, sdílení v rámci Klubu pěstounů, pomoc dítěti při zpracování jeho minulosti, krátkodobé odlehčení v péči o svěřené dítě, pravidelné kontakty s rodinou, pomoc při zajištění celodenní péče, doučování a volnočasové aktivity pro děti, drobnou materiální pomoc, pomoc při kontaktech svěřených dětí s jejich biologickou rodinou.³²

---

32 INTERNETOVÝ ZDROJ: (<http://www.domecek.org/podpora-pestounskych-rodin/nabizime/>).

4 Doprovázející pracovník

V této kapitole se budu zabývat tím, jakou roli má při doprovázení doprovázející pracovník, s kým doprovázející pracovník spolupracuje, komu poskytuje poradenství, jak působí na pěstouny a dále na děti, které jsou svěřeny do pěstounské péče. Jak komunikuje s biologickou a širší rodinou. Jakým způsobem podporuje pěstouny při péči o svěřené děti. Jaká je ještě jeho úloha při kontaktu s rodinou, jak často rodinu navštěvuje, jaké služby jí poskytuje. Jak komunikuje s úřady a OSPODEM. Také se zajímám o to, jaký má doprovázející pracovník být a jaké povinnosti při službě doprovázení pěstounům nabízí.

Proč je doprovázející pracovník vnímán jako podpora rodiny. „Rodiče, kteří přijímají cizí dítě za vlastní, berte jako partnery!“ to je výzva pro všechny zúčastněné odborníky. – „Přijímejte jejich služby jako přátelsky nabízenou pomoc!“ to je výzva pro ty, kdo dítě přijímají.“³³ Dalším důležitým subjektem při doprovázení pěstounských rodin je osoba doprovázejícího pracovníka, jehož role je při doprovázení rodin nezbytně důležitá. Bez vzájemné důvěry nelze s rodinou dostatečně pracovat. Bez důvěry nebude pěstoun dostatečně motivován ke spolupráci s doprovázejícím pracovníkem. Doprovázející pracovník si mnohdy uvědomuje, že ani zkušená pracovnice v oblasti náhradní rodinné péče nemůže zajistit vše, co pěstounská rodina potřebuje, tj. péči o rodinu jako celek zaměřenou na dynamiku jejích vztahů, na urovnávání deprivačních projevů přijatého dítěte a na všechny možné problémy. Při tom je spolupráce s multidisciplinárním týmem (psycholog, pedagog, pediatr i pracovník OSPODu) velice potřebná a pro rodinu přínosná. Potřebnost takové péče potvrzují zkušenosti těch, kdo ji po desetiletí pěstounským rodinám poskytují, a oceňují je i pěstouni sami.³⁴ Doprovázející pracovník by měl mít především schopnost naslouchat, povzbudit, porozumět, vcítit se, měl by tedy mít patřičnou dávku empatie, schopnost zorientovat se v rodinné situaci, zmapovat ji, být důvěryhodný, zodpovědný, spolehlivý a respektující.³⁵ Díky tomu, že bývá s rodinou v dlouhodobém a intenzivním kontaktu, je jeho prvním a nejdůležitějším úkolem získat si její důvěru. Získání důvěry není lehkým úkolem,

---

33 Srov. MATĚJČEK, Z., KOLUCHOVÁ, J., Osvojení a pěstounská péče, vyd. Portál 2002, str. 50.

34 Srov. MATĚJČEK, Z., KOLUCHOVÁ, J., Osvojení a pěstounská péče, vyd. Portál 2002, str. 50.

35 Srov. Časopis Sociální služby, ročník 21, číslo 2/2019 ÚNOR, vyd. Tábor, str. 28.

někdy si pracovník rodinu získá až po roce práce, jindy je tento proces snazší. Pro navázání důvěry je třeba znát všechny členy rodiny, mapovat si jejich jména a životní osudy. Před každou konzultací je proto vhodné se na ni připravit, projít si minulé záznamy. Při práci s klienty zásadně dodržujeme diskrétnost a mlčenlivost. A pokud se budeme držet výše uvedeného stručného postupu, pravděpodobně se staneme pro rodinu po čase důvěryhodnými.³⁶

4.1 Role doprovázejícího pracovníka

„Doprovázející organizace je zodpovědná za kvalitní výběr klíčového pracovníka, protože na nich závisí účinná pomoc a podpora pěstounům.“³⁷ „Doprovázející pracovník je zodpovědný za to, že náhradní pečovatelé i děti rozumí tomu, co je cílem Doprovázení a je jim srozumitelná role doprovázejícího pracovníka i s jeho hranicemi. Dětem je třeba srozumitelně vysvětlit, proč do rodiny pracovník přichází, aby jej nevnímaly jako další osobu, která ohrožuje jejich rodinu a její přirozené fungování.“ Rodina má právo v průběhu poskytování služby požádat o změnu klíčového pracovníka.³⁸

Mezi pracovní povinnosti doprovázejícího pracovníka patří zejména:

uzavření dohody o výkonu PP, změny a ukončení dohody, sledování naplňování dohody, komunikace se sociálním pracovníkem dítěte při vytváření IPOD a spolupráce na jeho realizaci, vedení dokumentace o výkonu OSPOD, plánování návštěv, respitní služby a vzdělávání, práce s rodinným systémem, podpora identity dítěte, kontakt s biologickou rodinou, kontakt na odborníky, poradenství, krizová intervence³⁹

---

36 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 145.

37 PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Portál 2016, str. 86.

38 TÝM PRACOVNÍKŮ centra náhradní rodinné péče Amalthea o.s., Metodika doprovázení Podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu náhradní rodinné péče vyd. Amalthea o.s. 2011.

39 Sborník příspěvků k aktuálním tématům náhradní rodinné péče sborník MPSV 2015, str. 202.

4.2 Doprovázející pracovník a podpora rodiny

Kontakt s rodinou je postaven především na pravidelných návštěvách doprovázejícího pracovníka v domácnosti pěstounské rodiny, kde se každé dva měsíce setkává s pěstouny i s dětmi, naslouchá jejich starostem i radostem, konzultuje složitější situace, sdílí, hraje si či pracuje s dětmi i dospělými, zprostředkovává nejrůznější služby apod. Osobní kontakt doplňuje kontakt pomocí telefonu a emailu, kdy pěstouni mohou počítat s krizovou intervencí zpravidla v kteroukoli denní dobu, poradenstvím, dílčí konzultací či s pouhým sdílením složitějších situací, se kterými se v rámci pěstounské péče setkávají. Z tohoto důvodu je klíčový pracovník stále „na telefonu“, přičemž však je určena denní doba a dny pro běžné dotazy a konzultace (situace nehoří) a doba osobního volna klíčového pracovníka je určena pouze pro akutní krizovou intervenci, která nesnese odkladu. Doba běžné pracovní doby si nastavuje klíčový pracovník sám spolu s pěstouny.⁴⁰ Návštěvy v domácnosti netrvají zpravidla déle než 2 hodiny. Není vhodné rodiny více přetěžovat. O každém kontaktu provede doprovázející pracovník zápis, který obsahuje jednotlivá probíraná témata, cíle, termíny a osoby odpovědné za jejich plnění.⁴¹ Pěstouni mají přístup ke své spisové dokumentaci. Pokud si pěstoun přeje záznam vidět nebo přispět k záznamu svého případu, měl by to prodiskutovat se svým doprovázejícím sociálním pracovníkem, který mu vysvětlí postup a zařídí mu přístup k jeho záznamu. Děti v pěstounské péči mají také právo nahlédnout do záznamů o nich pořizovaných a přispívat k nim. Pokud dítě sdělí pěstounovi, že si přeje vidět záznam, pěstoun by to měl dát na vědomí sociálnímu pracovníkovi. Pokud v nějakém případě pěstoun nesouhlasí s názorem nebo posudkem svého doprovázejícího sociálního pracovníka nebo někoho jiného a je možné se dohodnout na opravě záznamu, bude tato oprava provedena. Pokud není možné se dohodnout, názory pěstouna budou zaznamenány vedle záznamů sociálního pracovníka. Vedení spisové dokumentace může pomoci při vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny, pro plánování další péče a služeb „šitých na míru“ potřebám dítěte. Je významným nástrojem pro sledování vývoje dítěte. Mohou být potřeba při případných soudních, správních či jiných řízeních. Mohou poskytnout dítěti a

---

40 Srov. *Sborník příspěvků k aktuálním tématům náhradní rodinné péče sborník MPSV 2015*, str. 202.

41 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, *Dobrý pěstoun*, vyd. Tábor 2018, str. 142 – 143.

budoucím pečujícími osobám či rodičům údaje k pochopení minulosti dítěte, jeho zkušeností z raného dětství.⁴² Doprovázející pracovník vypracovává nejdéle v horizontu 1x za 6 měsíců zprávu o průběhu výkonu pěstounské péče a předává ji pracovníkovi OSPOD, který je příslušný danému dítěti. Ve zprávě se pracovník zaměřuje na průběh spolupráce s rodinou, plnění dohodnutých cílů v IPOD, absolvované a plánované vzdělávání, využití respitních služeb, popřípadě další doporučení na spolupráci.⁴³ Všechny mimořádné situace v rodině řeší doprovázející pracovník s vedením doprovázející organizace a informuje také OSPOD. V případě nutnosti informovat OSPOD dříve než v pravidelném intervalu, provede tak doprovázející pracovník telefonicky nebo e-mailem a na základě zhodnocení a vyžádání OSPOD zpracuje mimořádnou zprávu. Doprovázející pracovník kromě OSPOD spolupracuje také s dalšími subjekty, nejčastěji se jedná o školy, rodiče a širší příbuzenstvo, pedagogicko-psychologické poradny, krizová centra, lékaře, terapeuty, psychology nebo speciální pedagogy.⁴⁴ Dalším úkolem doprovázejícího pracovníka je podporovat kontakt dítěte s jeho biologickou rodinou. Pro zdravý vývoj osobnosti člověka je důležitým předpokladem poznání vlastních kořenů. Znalost osobní historie a historie rodiny je součástí naší identity. „Historii mohu přijmout, odmítnout či jinak zpracovat, ale pouze pokud ji znám.“⁴⁵ Naprostá většina dětí v pěstounské péči nemá svůj vlastní příběh celý. Chybí v něm osoby, ztratily se v historii, chybí různé části příběhu či jsou nejasné. Neznámý otec, nezvěstná matka, žádné fotografie. Doprovázející pracovník může pomoci dítěti lépe zpracovat jeho historii. Jedním z nástrojů v tomto procesu může být tvorba Knihy života.⁴⁶ „V případě, že je kontakt v zájmu dítěte a dobře připravený, může vést ke zlepšení vztahů dětí i pěstounů. Děti, které získají informace o svojí rodině, mohou reálněji hodnotit a ocenit péči pěstounů a mají větší prostor pro budování nových vztahů s nimi.“⁴⁷

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (zák. č. 359/1999 Sb.) „explicitně ukládá „povinnost udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěti blízkými, zejména

---

42 Srov. PRAKTICKÝ PRŮVODCE DOPROVÁZENÍM PĚSTOUNSKÉ PÉČE 2015, str. 14, 17, <http://www.nadacnifondjt.cz/>.

43 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 143.

44 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 150.

45 PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Portál 2016, str. 169.

46 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 164.

47 PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Portál 2016, str. 170.

s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v pěstounské péči, pokud soud rozhodnutím nestanoví jinak“ (§ 46) Není možné generalizovat přínos kontaktu mezi dítětem a rodičem. Kontakt může být pro vývoj dítěte velmi prospěšný, ale je třeba posuzovat každý případ individuálně a úspěšnost velmi závisí na přístupu pěstounů, spolupráci rodičům podpoře pracovníků i na aktuální stavu a vývoji dítěte.“⁴⁸

5. Výzkumná část

Tato výzkumná část je rozdělena na metodologický postup a jeho realizaci při výzkumném šetření. Nadále jsou interpretovány výsledky tohoto šetření v diskuzi a tato část je uzavřena závěrečným shrnutím. Ve výzkumné části se zaměřuji na pohledy pěstounů při službě doprovázení, které poskytují doprovázející organizace na území okresu České Budějovice.

5.1 Cíl a výzkumné otázky

Při svém výzkumu jsem se zajímala o to, zda jsou pěstouni spokojeni se službou doprovázející organizace a co nového by při doprovázení ocenili nebo uvítali.

Hlavní výzkumná otázka:

- Jaký je pohled pěstounů na poskytování služeb pěstounským rodinám neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice?

Dílní výzkumné otázky:

- Jaké jsou pohledy pěstounů k nabízeným službám, na které mají pěstouni právo, jež vyplývá ze zákona č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí?
- Co by pěstoun při doprovázení neziskovými organizacemi ocenil nebo uvítal?

---

48 PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Portál 2016, str. 171.

5.2 Metoda výzkumu

Ve své praktické části jsem využila kvalitativního výzkumu a použila metodu polostrukturovaného rozhovoru. Před rozhovorem jsem dotazovaným komunikačním partnerkám vysvětlila, na jaké téma spolu budeme vést rozhovor. Měla jsem připravené otázky, které jsem zvolila tak, abych nezapomněla na oblasti, o které jsem se zajímala. Otázky se během rozhovoru dle potřeby pozměnily, ale vždy se týkaly zkoumaného tématu. Výhodou při tomto typu rozhovoru bylo, že v případě potřeby jsem měla možnost reagovat na případné dotazy komunikačních partnerek. Na otázky, které se tázanému zdály být nevhodné, nemusel odpovídat. Pro mou bakalářskou práci jsem si stanovila otázky, které vycházely z mého zájmu zjistit, jaký pohled zaujímají pěstouni k službě doprovázení.

5.3 Realizace výzkumu

Výzkum jsem prováděla od poloviny února do začátku března. Každý rozhovor byl nahrán na mobilní telefon, s čímž všechny komunikační partnerky byly předem seznámeny a s nahráváním souhlasily. Poté jsem každý rozhovor přepsala do elektronické podoby. Délka rozhovoru trvala v průměru 25 minut. Rozhovory nejsou součástí této práce, v případě potřeby je možné nahlédnout do složky vytvořené v mém počítači, kde jsou přepsané rozhovory uschovány. Všechny komunikační partnerky s tímto postupem souhlasily. Samotná realizace výzkumu proběhla bez větších problémů, komunikační partnerky dle očekávání spolupracovaly, pouze poslední rozhovor byl méně osobní, a to díky on-line způsobu vedení rozhovoru. V každém rozhovoru bylo vymazáno jméno dítěte i všech dotazovaných. Někteří si ani nepřáli, aby byla zmiňována jejich doprovázející organizace. Proto pro zachování jejich anonymity dle domluvy tuto informaci neuvádím.

5.4 Území výzkumu

Výzkum jsem prováděla v okrese České Budějovice, a to z důvodu, že pracuji jako doprovázející pracovník a bydlím v městě Trhové Sviny, jehož okresním městem jsou právě České Budějovice.

5.5 Výzkumný vzorek a jeho charakteristika

Můj výzkum se týkal zjišťování spokojenosti pěstounů se službami doprovázejících organizací. Proto jsem oslovila pěstouny, kterým bylo dítě svěřeno do dlouhodobé pěstounské péče a kteří podepsali Dohodu o výkonu pěstounské péče s vybranou doprovázejících organizací v okrese České Budějovice. Dvě komunikační partnerky z naší doprovázející organizace jsem oslovila pomocí telefonu a vysvětlila jsem jim, o jaký výzkum se jedná. Ani jednu z komunikačních partnerek nedoprovázím. Dvě zbylé komunikační partnerky jsem oslovila pomocí jiné doprovázející organizace. Tři komunikační partnerky neměly problém s osobní schůzkou, se čtvrtou komunikační partnerkou jsem se setkala přes on-line platformu. Oslovit komunikační partnery nebylo jednoduché. K rozhovoru se podařilo motivovat pouze dva komunikační partnery z jiné doprovázející organizace. Přestože jich bylo osloveno deset, nikdo další mě nekontaktoval. Situace je také ztížená současnou pandemickou situací, která příliš nenahrává osobnímu setkání.

Výzkumný vzorek je tedy nakonec tvořen 4 komunikačními partnerkami, jednalo se o nenáhodný výběr na základě předem daných kritérií (pěstoun doprovázený neziskovou organizací na území okresu České Budějovice).

Komunikační partner – pěstoun

KP1 – pěstounka jiné doprovázející organizace

- pohlaví: žena
- vlastní děti: 3

- děti v pěstounské péči: 1
- trvání pěstounské péče: 7 let

KP2 – pěstounka naší doprovázející organizace

- pohlaví: žena
- vlastní děti: 1
- děti v pěstounské péči: 2
- trvání pěstounské péče: 5 let

KP3 – bývalá pěstounka naší doprovázející organizace

- pohlaví: žena
- vlastní děti: 2
- děti v pěstounské péči: 2
- trvání pěstounské péče: 14 let

KP4 – pěstounka naší doprovázející organizace

- pohlaví: žena
- vlastní děti: 2
- děti v pěstounské péči: 1
- trvání pěstounské péče: 12 let

5.6 Omezení výzkumu

Pro realizaci výzkumu jsem měla k dispozici malý nerepresentativní vzorek, jelikož skoro všechny komunikační partnerky jsou z organizace, kde pracuji. Celý proces výzkumu byl omezen díky současné koronavirové situaci. Jako omezení vnímám i on-line formu rozhovoru, díky čemuž nemohla být data získávána stejným způsobem.

5.7 Vyhodnocení dat

Ve vyhodnocení se budu věnovat odpovědím tázaných komunikačních partnerek, které jsem získala pomocí provedených rozhovorů. Pro přehlednost odpovědí jsem vyhotovila tabulky, pod kterými jsou postupně odpovědi vyhodnoceny. Oblasti vyhodnocení jsou následující: jsem pěstoun, spokojenost s výběrem doprovázející organizace, spokojenost s financemi, pomoc a vedení doprovázející organizace, pohled na doprovázejícího pracovníka, hodnocení služby, potřeby v době pandemie.

6. Výsledky

V této části práce jsou prezentovány výsledky mého výzkumu. Získané informace z rozhovorů jsem se rozhodla rozdělit do sedmi kapitol, kde pomocí oblastí, kterých je celkem 17, jsem vyhodnotila získané informace. Pro přehlednost jsem vyhotovila tabulku. Při její tvorbě jsem vycházela z informací, které jsem získala během rozhovorů. Pod tabulkou jsou vyhodnoceny jednotlivé kapitoly a na dokreslení jsem použila výpovědi tázaných komunikačních partnerek týkající se jednotlivých kapitol.

1. Jsem pěstoun

Důvody, proč jsem se stal pěstounem

Přínos příprav při péči o svěřené dítě

2. Spokojenost s výběrem doprovázející organizace

Kde jsem se dozvěděla o doprovázející organizaci

Spokojenost s výběrem doprovázející organizace

Pohled na doprovázející organizaci

3. Finance

Jak pěstoun vnímá existenci finančního ohodnocení

Dostatečnost finanční odměny

4. Pomoc a vedení doprovázející organizace

Pomáhá společné setkávání pěstounů při plnění povinnosti vzdělávání

Pomáhají mi získané informace při péči o svěřené dítě

Dostatek nabídek pro možnost splnění povinnosti vzdělávání

5. Doprovázející pracovník

Kým je pro pěstouna doprovázející pracovník

Jak pohlížím na pomoc doprovázejícího pracovníka

Jak jsou vnímány pravidelné návštěvy doprovázejícího pracovníka

Doprovázející pracovník je tu pro nás, když přijde krize, problém

6. Hodnocení služby

Je něco, co pěstounovi při doprovázení nevyhovuje

Co nového by při doprovázení pěstoun uvítal

7. Současnost

Co pěstounům chybí při službě doprovázení v pandemické době

6.1 Jsem pěstoun

Tabulka č.1 – Důvody, proč jsem se stal pěstounem

	Nutnost, daná okolnostmi	Touha pomoci
KP1		X
KP2	X	
KP3	X	
KP4		X

Zdroj: vlastní výzkum

Nutnost, daná okolnostmi

Komunikační partnerky zažily zkušenost, kdy prožily velmi náročnou situaci. Byly ze dne na den postaveny před hotovou věc stát se pěstounkami a dát domov svým příbuzným, a to z tragického důvodu, kdy děti přišly o své rodiče, protože zemřeli. „Pěstounkou jsem se rozhodla být dobrovolně – nedobrovolně, protože během vteřiny se nám celé rodině změnil život“. (KP3)

Touha pomoci

Další komunikační partnerky uvádí, že jejich motivací stát se pěstounkami byla touha pomoci dát dítěti nový domov. „Tak já musím začít tím, že to bylo takový moje přání asi už od studentských let, kdy jsem věděla, tušila, přála si, že jednou v životě někdy uděláme to, že si vezmeme dítě z dětského domova.“(KP1)

Tabulka 2 - Přínos příprav při péči o svěřené dítě

	Ano, velmi	Ani ne	Žádnou jsem neprošla
KP1	X		
KP2			X
KP3			X
KP4		X	

Zdroj: vlastní výzkum

Žádnou jsem neprošla

Příbuzní pěstouni nemusejí procházet přípravou, proto také dvě komunikační partnerky žádnou přípravou neprošly, nejsou si jisté, zda by jim to pomohlo. „*Já nevím, já si myslím, že tady to, jak jsme k tomu přišli ze dne na den, že to bylo rychlejší, že to mělo rychlejší průběh a já nevím, řekla bych, že bych v tu chvíli žádnou přípravu nepotřebovala.*“ (KP2)

Ani ne

Z další odpovědi vyplývá, že na realitu, kterou pěstounka po přijetí dítěte zažila, jí kurz příliš nepřipravil. „*Na realitu, která nastala po přijetí dítěte, mě moc nepřipravila.*“ (KP4)

Ano, velmi

Naopak jiná pěstounka má zkušenost, že pro ni byla příprava velice přínosná a pomohla jí v rozhodování, jaké dítě jsou ochotni přijmout do rodiny. „*Ještě možná bych řekla jednu věc, která byla velice přínosná při té přípravě, že nám vlastně pomohli v tom rozhodování, jaké dítě si představujeme, že bychom přijali, protože já jsem do té doby o tom nepřemýšlela, já jsem byla rozhodnutá, že chceme dítě, vůbec jsem neměla dané požadavky, jestli to bude menší nebo větší dítě, ale oni si nás vlastně jednoduchýma otázkami nás navedli. Musím uznat, že ty přípravy byly vedeny velice odborně, dobře psychologicky zpracované.*“ (KP1)

6.2 Spokojenost s výběrem doprovázející organizace

Tabulka 3 - Kde jsem se dozvěděla o doprovázející organizaci

	Od OSPODU	na kurzech
KP1		X
KP2	X	
KP3	X	
KP4	X	

Zdroj: vlastní výzkum

Od OSPODu

Z rozhovorů vyplývá, že informace o službě doprovázení a o organizacích, které tyto služby nabízejí v okrese České Budějovice, se komunikační partnerky dozvěděly od OSPODu. OSPOD budoucí pěstouny informoval o tom, o jaké konkrétní službě se jedná a jak mají nadále postupovat. „*No, já jsem se o tom dozvěděla v Trhových Svinech na OSPODU vlastně, protože jsem tam jela sepisovat žádost, že chci požádat o svěření do péče holčičky a rozhodli jsme se vlastně pro to pěstounství a tím pádem mi dali kontakt na doprovázející organizaci*“ (KP2)

Na kurzech

Další možností, jak se pěstounka dozvěděla o možnosti doprovázení, vyplývá z odpovědi: „*To abychom si vybrali doprovázející organizaci nám vlastně bylo doporučeno nebo předloženo ve chvíli, kdy končily přípravné kurzy a u nás to rozhodnutí ovlivnilo to, že přípravné kurzy organizovala organizace, která je zároveň doprovázející organizací, takže my jsme vlastně z přípravy plynule přešli do doprovázející organizace.*“ (KP1)

Tabulka 4 - Spokojenost s výběrem doprovázející organizace

	Jsem spokojen	Nabídka služeb super
KP1	X	
KP2	X	
KP3	X	
KP4		X

Zdroj: vlastní výzkum

Jsem spokojen

Z výše uvedených údajů v tabulce vyplývá, že komunikační partnerky se shodly v tom, že jsou s výběrem organizace spokojeny. Takto se vyjádřila jedna z komunikačních partnerek: „*Ano, ano, jsem spokojena*“ (KP2)

Nabídka služeb, super

Další komunikační partnerka byla nadměru spokojena s nabídkou služeb: „*Nabídka nám vyhovovala a uzavřeli jsme dohodu. No super.*“ (KP4)

Tabulka 5 - Pohled na doprovázející organizaci

	Pomoc při problémech	Úplně super, nové informace	Pomohla pojmenovat, čím procházíme
KP1			X
KP2	X		
KP3		X	
KP4	X		

Zdroj: vlastní výzkum

Pomoc při problémech

Komunikační partnerky v rozhovoru vyjádřily, že svou doprovázející organizaci hodnotí kladně, zvláště ocenily, že je jim nabídnuta pomoc při problémech, které s péčí o přijaté dítě nastaly. „*Tak se na organizaci obracím, když mám problém.*“ (KP2) „*Na organizaci se mohu obrátit, kdykoliv mám nějaký problém já jako pěstoun nebo mé přijaté dítě.*“ (KP4)

Nové informace

Získání nových informací a setkání s úžasnými lidmi velmi kladně hodnotí další z komunikačních partnerek. „*Doprovázející organizace tím, že jsem začala chodit vlastně do doprovázející organizace, to bylo úplně super, protože jsem se dozvěděla plno nových informací. Scházela jsem se tam s úžasnými lidmi, s úžasnými lektory a pro mě to bylo něco.*“ (KP3)

Pomoc pojmenovat situaci

Další komunikační partnerka pohlíží na svou doprovázející organizaci jako na někoho, kdo jí pomohl pojmenovat, jakými fázemi prochází při péči o svěřené dítě. „*Takže, když si vezmu, že pěstounství, dlouhodobé pěstounství se skládá z různých etap, kdy si musíte na sebe na*

začátku zvykat, že máte úplně novou rodinnou situaci, že máte úplně třeba jiný charakter v rodině. Potom musíte přizpůsobit své pracovní záležitosti, časový rozvrh, tak je výhodou, že nám ta doprovázející organizace pomohla více méně ty období pojmenovat a trošku nám říct, co je vlastně normální, že jsme se nemuseli hroutit ze situací, které byly prostě jenom nové. (KP1)

6.3 Finance

Tabulka 6 - Jak pěstoun vnímá existenci finančního ohodnocení

	Finanční bonus – obrovská výhoda	Jsem překvapena – proplácení táborů	Je dobré, že jsou pěstouni ohodnoceni
KP1	X		
KP2		X	
KP3			X
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Finanční bonus

Pěstouni jsou za péči o svěřené dítě ohodnoceni a děti dostávají příspěvek na úhradu potřeb dítěte. Pěstounům jsou vypláceny ještě další dávky a také doprovázející organizace proplácí na základě podepsané dohody hlídání dětí, hradí vzdělávání pěstounům a také přispívá na respitní pobyt nebo tábory. Komunikační partnerka to považuje za obrovskou výhodu a finanční bonus. „*To my máme nastavené tak, že si pořád uvědomujeme, že když jsme do toho ze začátku šli, že jsme s tím vůbec nepočítali, takže pro nás je to pro rodinu velká pomoc. Obrovská výhoda. Ale je pravda, že po sedmi letech fungování by si to člověk bez toho nedokázal představit, takže to máme nastavený, že je to jako mzda, že tím pádem nemusím pracovat na plný úvazek. Jo, že člověk, může být doma, že kdybych ten příspěvek nebrala, tak bychom byli v situaci, kdybych musela pracovat na plný úvazek, ale takhle jsem mohla v práci zůstat na zkrácený úvazek, a to je veliký bonus.“ (KP1)*

Jsem překvapena z proplácení táborů

Další komunikační partnerka uvítala proplácení táborů. „Byla jsem překvapena, že je možné proplatit i tábor a to jsem moc ráda, protože děti jezdí na tři čtyři tábory, tak to potom se finančně někde ukáže, takže za to jsem ráda, to využívám každý rok, jinak nic. Já jsem opravdu ráda, že naše organizace pomůže se zaplacením toho tábora. S ohodnocením jsme spokojeni, takto to je v pořádku.“ (KP2)

Je dobré, že jsou pěstouni ohodnoceni

Zbylé komunikační partnerky hodnotí jako dobré, že jsou pěstouni ohodnoceni. Jiná komunikační partnerka se k tomu takto vyjádřila: „A je dobré, že dlouhodobí pěstouni jsou ohodnoceni.“ (KP4)

Tabulka 7 - Dostatečnost finanční odměny

	Myslím, že ano	Záleží na okolnostech	Odměny by měly být zvýšeny
KP1		X	
KP2	X		
KP3		X	
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Myslím, že ano

Ze získaných informací vyplývá, že komunikační partnerky shodně nevnímají, že je odměna dostatečná.

Z jedné odpovědi komunikační partnerky je ale patrné, že si myslí, že odměna je dostatečná. „Já myslím, že ano. Holky mají sirotčí důchod, protože přišly o oba rodiče. Doprovázející pracovník nám řekl, na co máme nárok.“ (KP2)

Záleží na okolnostech

Jinak, ale vnímají finanční odměnu komunikační partnerky, kdy jejich děti dorostly a začaly navštěvovat kroužky a potřebují nakoupit potřebné oblečení a vybavení. „Takže, když to vezmu, že se dítě věnuje sportu, tak každý rok se nakupuje podle velikosti, myslím, že to je pak

finančně náročné.“ (KP1) „Jak chlapec rostl, kolik nás stálo dojíždění, kolik nás stálo to, aby se začlenil do určitých skupin, hrál fotbal, aby mohl fungovat, aby nevyčuhoval tím, že třeba na něco nemá, nebo že je horší. Takže je to náročný velmi náročný finančně.“ (KP3)

Odměny by měly být zvýšeny

Z odpovědi další komunikační partnerky vyplývá, že by měla být odměna navýšena. *„Odměny by měly být zvýšeny a například nějak navazovat na životní minimum.“ (KP4)*

6.4 Pomoc a vedení doprovázející organizace

Tabulka 8 - Pomáhá společné setkávání pěstounů při plnění povinnosti vzdělávání

	Ano, zejména společné sdílení	Ano, velmi	Ano
KP1	X		
KP2	X		
KP3		X	
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Ano

Komunikační partnerky vnímají společné setkávání pěstounů při plnění povinnosti vzdělávání kladně. Zvláště pozitivně vnímají možnost vzájemně se sdílet a také dostávat odborné rady při péči o svěřené dítě. Komunikační partnerky odpověď zněla: *„Ano.“ (KP4)*

Ano, velmi

Ještě více vnímala pomoc při plnění vzdělávání další komunikační partnerka. *„Ano, velmi. Zkrátka já opravdu nemůžu říct půl slova, i setkávání v organizaci bylo úžasné, vždycky jsme se na sebe těšili. Uzavřeli jsme s pěstouny různá přátelství, kde si s určitými ženskýma volám nebo si tu a tam napíšeme, když se potkáme, prohodíme pár slov.“ (KP3)*

Ano, zejména společné sdílení

Z odpovědí dalších komunikačních partnerek vyplývá, že jim při plnění povinnosti vzdělávání pomáhalo setkání s ostatními pěstouny, kteří také museli plnit povinnost vzdělávat se a zažívali také podobné situace. *„Potom nás vlastně ta organizace pozvala k několika společným víkendům a ty společné víkendy byly přínosné i v tom, že už jsme se tam setkali s lidmi, kteří měli podobné problémy, a tak jsme se mohli společně sdílet a taky se připravovali na pěstounství“.* (KP1) *Vzdělávání dobře, mě se na tom líbí to, že se tam setkáváme s těma ostatními pěstouny, že můžeme spolu i popovídat, probrat to, co se děje u nás v rodině, co oni mají zase za trápení a potom si člověk řekne, nemám to jenom já, má to lidí víc, jako je to skoro všude.* (KP2)

Tabulka 9 - Pomáhají mi získané informace při péči o svěřené dítě

	Vzdělávání je přínosné	Dozvěděla jsem se mnoho nových informací	Moc ne, uvítala bych zajímavější témata
KP1	X		
KP2	X		
KP3		X	
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Vzdělávání je přínosné

Z odpovědí komunikačních partnerek vyplývá, že vnímají vzdělávání jako přínosné, přináší jim nové informace, které mohou využít ve výchově a vedení svěřeného dítě. Mohou také lépe porozumět jeho chování a jednání. *„Mně se to tam líbí a musím říci, že i to vzdělávání mi kolikrát něco dalo, protože jak jsme tam mluvili o attachementu a tohle, na těch dětech je to potom vidět, když potom o tom člověk něco ví. Potom, když už o tom něco víte, tak to i vidíte, prostě to už poznáte. Myslím si, že vzdělávání má smysl. Není to tak, že by se tam člověk nic nedozvěděl, vždy si něco odvezeme, něco se dozvíme něco nového.“* (KP2)

Mnoho nových informací

Komunikační partnerka dle jejích slov při vzdělávání získala mnoho nových informací, které by měli dle její odpovědi získat i učitelé: „*to gró je školení, který jsme absolvovali s ostatníma pěstounama ohledně attachementu a ohledně všech vývojových různých procesů a různých stádií vývojových u dětí. Přála bych si, aby proškolení tak jako my byli i kantoři ve školách.*“ (KP3)

Moc ne, uvítala bych zajímavější témata

Témata vzdělávání se opakují, proto by dotazovaná komunikační partnerka uvítala zajímavější a nová témata. „*Uvítala bych zajímavější formu školení i jejich témat. Témata se za ta léta opakují. Líbí se mi, že dělají osvětu v získávání budoucích osvojitelů a pěstounů. Pořádají pro ně kurzy, měla jsem možnost se účastnit jako host a předat své zkušenosti.*“ (KP4)

Tabulka 10 - Dostatek nabídek pro možnost splnění povinnosti vzdělávání

	Ano, nabídnuto mnoho možností
KP1	X
KP2	X
KP3	X
KP4	X

Zdroj: vlastní výzkum

Ano, nabídnuto mnoho možností

Zde se odpovědi všech komunikačních partnerek shodly. Všechny souhlasí s tím, že mají mnoho nabídek a možností, jak si splnit povinnost vzdělávání. „*To určitě, protože díky tomu, že přes klíčového pracovníka jsem se dostala do doprovázející organizace, kde jsem se s ním potkávala a měla jsem možnost si přes něj půjčovat různou literaturu, měla jsem možnost na cokoli se ho zeptat zavolat mu, kdykoliv byl problém, řešit a já jsem nadmíru spokojená a přála bych to všem, aby to fungovalo tak jako u nás.*“ (KP3) Další komunikační partnerka to vyjádřila jasně: „*Ano*“ (KP4)

6.5 Doprovázející pracovník

Tabulka 11 - Kým je pro pěstouna doprovázející pracovník

	Odborníkem, tím, kdo má nadhled, kdo pomůže	Tím, kdo vyslechne, není kontrola	Tím, kdo ví o nás hodně informací
KP1	X		
KP2	X		
KP3		X	
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Odborníkem, tím, kdo má nadhled, kdo pomůže

Komunikační partnerky vnímají doprovázejícího pracovníka jak profesionála, který umí zhodnotit situaci a dle potřeby nabídne adekvátní pomoc. S takovou zkušeností se setkali komunikační partneři. „*On je odborník. Na situaci se podívá s nadhledem a dokáže mi s tím profesním odstupem poradit a podívat se na tu situaci a zhodnotit ji, jestli je to třeba vážná situace nebo běžná situace nebo to je situace, která už by třeba potřebovala odbornou pomoc a za to jsem velice vděčná.*“ (KP1)

Tím, kdo vyslechne, není kontrola

Jiná komunikační partnerka vnímá doprovázejícího pracovníka jako toho, kdo vyslechne, poradí. Někdo, ke komu mám důvěru, do rodiny nepřichází jako kontrola, ale podpora. „*Že spolupracujeme, komunikujeme. Vlastně ten, ten človíček s rodinou, kdy to není jak, že se někdo musí bát, že to je kontrola, ale že zkrátka se přijde zeptat na to, jak se má a jak se mu daří a že ho víceméně spíš popíchne k tomu, aby jako se všechno zlepšilo, a ne že přijde a dělá bububu.*“ (KP3)

Tím, kdo ví o nás hodně informací

„*Doprovázející pracovník, je ten, který ví o naší rodině hodně informací. Měla by to být spolehlivá osoba, které všichni důvěřujeme.*“ (KP4) Tento komunikační partner vnímá, že doprovázející pracovník je ten, kdo rodinu dobře zná a ví o ní hodně informací, z toho vyplývá, že mu musí všichni v rodině důvěřovat.

Tabulka 12 - Jak pohlížím na pomoc doprovázejícího pracovníka

	Na někoho, komu se mohu svěřit, vypovídat se	Na někoho, komu se mohu svěřit, na někoho, kdo prakticky pomůže	Jako na klíčovou osobu
KP1	X		
KP2		X	
KP3	X		
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Na někoho, komu se mohu svěřit, vypovídat se

Doprovázející pracovník je profesionál, ale jak pohlížejí díky zkušenosti komunikační partnerky na svého doprovázejícího pracovníka, vyplývá z jedné z odpovědí komunikační partnerky. *„Já to mám nastavený tak, že se na návštěvy těším, že se budu moct vypovídat z věcí, které se tak trošičku nahromadí a doprovázející pracovnice, která si mě vyslechne.“* (KP1)

Na někoho, komu se mohu svěřit, na někoho, kdo prakticky pomůže

Komunikační partner také vnímá nejen to, že se může svému doprovázejícímu pracovníkovi svěřit, ale i že mu nabídne praktickou pomoc. *„Mladší z holčiček je nadšená, že přijede XXX, a hlavně jí baví hraní her, když doveze XXX hry, tak to je prostě nejvíc.“* (KP2)

Jako na klíčovou osobu

Pro dalšího komunikačního partnera je doprovázející pracovník klíčovou osobou, tou, která pomůže při tom, když nastane vyhrocená situace. *„Ano, je klíčový. Například v období puberty dítěte, kdy mohou nastat vyhrocené situace a je třeba se domluvit. Nebo při předávání dítěte z přechodné pěstounské péče, kdy pěstounka situaci emočně nezvládala.“* (KP4)

Tabulka 13 - Jak jsou vnímány pravidelné návštěvy doprovázejícího pracovníka

	Pozitivně	Jako, super čas	Velmi se těšíme
KP1			X
KP2			X
KP3		X	
KP4	X		

Zdroj: vlastní výzkum

Pozitivně

Ze zákona rodinu doprovázející pracovník navštěvuje rodinu pravidelně 1x za dva měsíce. Komunikační partnerka vnímá jeho návštěvu pozitivně. „*Pravidelnou návštěvu vnímám pozitivně.*“ (KP4)

Jako super čas

„*No jako super, když třeba i to dítě se s ním sešlo a mohli, měli čas si spolu popovídat*“, (KP3) tak zní odpověď jedné komunikační partnerky. Návštěvu také hodnotí jako super čas a oceňuje společné setkání i s dítětem.

Velmi se těšíme

Z dalších odpovědí je patrné, že se komunikační partnerky na svého doprovázejícího pracovníka velmi těší, z jedné výpovědi také vyplývá, že se na setkání s pracovníkem těší i svěřené děti. Někdy se dle slov komunikačního partnera nemohou dočkat. „*musím říci, že se holky strašně těší a teď vlastně, co je koronavirus, tak po dlouhé době XXX volala, že přijede zítra, zrovna to vychází tak, a mladší z holčiček je nadšená.*“ (KP2) „*Já to mám nastavený tak, že se na návštěvy dost těším, že se budu moct vypovídat z věcí, které se tak trošičku nahromadí a doprovázející pracovnice si mě vyslechne.*“ (KP3)

Tabulka 14 – Doprovázející pracovní je tu pro nás, když přijde krize, problém

	Ano	Ano, určitě vždy
KP1		X
KP2		X
KP3		X
KP4	X	

Zdroj: vlastní výzkum

Ano, určitě vždy

Doprovázející pracovník navštěvuje pěstouny a pomáhá jim, když přijde krize nebo problém. Situaci řeší aktuálně a nečeká až na další návštěvu. Dotazované komunikační partnerky vnímají, že pomoc přichází vždy, když potřebují. Vnímají, že jim pomůže, když je potřeba. *„Velkou pomoc jsem zažila, když na sebe svěřený syn převrhl hrnec horké polévky, byla to velmi náročná situace, doprovázející pracovník mi byl velkou podporou. Pomohl nejen profesionálně, ale hlavně lidsky.“* (KP1) další to vyjadřuje takto: *„Měla jsem možnost na cokoli se ho zeptat, zavolat mu, kdykoliv byl problém, řešit a já jsem nadmíru spokojená a přála bych to všem, aby to fungovalo, tak jako u nás.“* (KP3)

6.6 Hodnocení služby

Tabulka 15 - Je něco, co pěstounovi při doprovázení nevyhovuje

	Nic mne nenapadá	Nic nám nechybí	Zajímavější forma školení i jejich témat
KP1		X	
KP2	X		
KP3		X	
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Nic mě nenapadá/nic nám nechybí

Při rozhovoru měly možnost komunikační partnerky vyjádřit, s čím jsou při doprovázení nespokojené, ať se to týká jakékoliv oblasti doprovázení. Komunikační partnerky téměř shodně vypovídaly, že je nic nenapadá a nic jim ani nechybí. „*Tak to mě nic nenapadá. My jsme spokojený, my jsme spokojený, nevím.*“ (KP2) Další názor: „*My jsme měli i štěstí na doprovázející pracovnice, takže nám nic nechybí ze strany klíčových pracovníků nebo organizace.*“ (KP1)

Zajímavější forma školení i jejich témat

Odlisný názor měla další komunikační partnerka, která by: „*Uvítala bych zajímavější formu školení i jejich témat.*“ (KP4)

Tabulka 16 - Co nového by při doprovázení pěstoun uvítal

	Proplácení kroužků, když dítě nejede na tábor	Častější návštěva doprovázející pracovnice	Zavést povinné vzdělávání učitelů na téma pěstounské péče	Delší dovolenou, zkrácení hodin povinného vzdělávání
KP1	X			
KP2		X		
KP3			X	
KP4				X

Zdroj: vlastní výzkum

Z odpovědí vyplývá, že každá z komunikačních partnerek by uvítala při doprovázení něco nového, ale každá z nich potřebuje něco jiného. Zde se odpovědi a potřeby rozcházejí. To zřejmě ukazuje na skutečnost, že každá rodina je rozdílná a potřebuje při doprovázení individuální přístup.

Proplácení kroužků, když dítě nejede na tábor

Dotazovaná komunikační partnerka by uvítala dokonce více změn, v první řadě by byla ráda, aby bylo možné proplácet kroužky: „*At' se peníze dávají na kroužky, aktivity, na všechno tak v tom je to opravdu odlehčující, mít finanční pomoc.*“ (KP1) Také ráda vzpomíná na společné víkendové vzdělávání s rodinou i ostatními pěstouny, z rozhovoru vyplynulo, že tuto akci vnímala jako velmi přínosnou pro celou rodinu. Z finančních důvodů se tyto akce přestaly organizovat. „*Mě mrzí, že víkendové vzdělávání fungovalo, já nevím asi tři roky a pak to muselo být zrušeno z nějakých finančních důvodů, přála bych si, aby ty pobyty probíhaly znovu.*“ (KP1)

Častější návštěva doprovázející pracovníce

Komunikační partnerka by uvítala, aby doprovázející pracovníce jezdila do rodiny v současné době více a pomohla pěstounce s tvorbou *Knihy života*, a tak zapojila i děti.

„*Mě třeba při našem rozhovoru napadlo, že já vím, že tvořit *Knihu života* je moje povinnost, ale mě napadlo, že by třeba přijel ten náš doprovázející pracovník, že bychom to mohli dělat spolu, že by to možná bylo i pro ty děti záživnější a já bych neměla problém je k tomu dostat, prostě by věděly, že když má přijet XXX, tak budeme třeba hodinu vytvářet tu knihu.*“ (KP2)
Tato komunikační partnerka ještě dodává: „*At' k nám jezdí a možná by mohla jezdit i častěji, protože mladší holčička ji nikdy nechce pustit domů*“ (KP2)

Zavést povinné vzdělávání učitelů na téma pěstounské péče

Dle odpovědi další komunikační partnerky je patrné, že by si přála, aby byli proškolení i pedagogové: „*Přála bych si, aby proškolení tak jako jsme my byli i kantoři ve školách. A možná bych řekla docela, že by to mělo být i povinností, protože učitelé neví, nikdo jim to neřekl, ale nikde se to nestuduje, pouze se studují věkové kategorie od do, o kterou se pak budou starat, ale nikdo je nenaučil a nikdo jim neřekl, jak jsou na tom problému ty děti. Jak se k nim má přistupovat.*“ (KP3)

Delší dovolenou, zkrácení hodin povinného vzdělávání

Jasnou odpovědí dala komunikační partnerka najevo, co by uvítala při doprovázení nového: „*Uvítala bych delší dovolenou a zkrácení hodin povinného školení.*“ (KP4)

6.7 Současnost

Tabulka 17 – Co pěstounům chybí při službě doprovázení v pandemické době

	Pružnější reakce v oblasti vzdělávání – jiné možnosti, jak se vzdělávat	Osobní návštěvy klíčového pracovníka	Osobní kontakt s ostatními pěstouny
KP1	X		
KP2		X	
KP3	-	-	-
KP4			X

Zdroj: vlastní výzkum

Při společném rozhovoru proběhlo i neplánované zhodnocení aktuální situace, kdy bylo z důvodu koronavirové situace pozastaveno osobní setkávání při vzdělávání. Byly také na určitý čas omezeny či nedoporučeny osobní návštěvy v rodinách. Pravidelné návštěvy probíhaly on-line nebo přes telefonický hovor. Proto jsem se pro dokreslení pohledu na doprovázení rozhodla do výzkumu přidat, co pěstounům v této omezené době chybí. Zde se potřeby komunikačních partnerek také neshodují.

Pružnější reakce v oblasti vzdělávání – jiné možnosti, jak se vzdělávat

Z rozhovoru vyplynulo, že by si komunikační partnerka přála, aby doprovázející organizace pružněji na tuto vzniklou situaci reagovala: „*Aby byla pružnější reakce na to, aby ty kurzy probíhaly, formou webinářů, to jo tam je prostor pro to pružněji reagovat, když vidíme možnosti, které mají školní děti.*“ (KP1)

Osobní návštěvy klíčového pracovníka

Z odpovědi komunikační partnerky je patrné, že rodině chybí kontakt doprovázejícího pracovníka: „*Osobní návštěvy klíčového pracovníka.*“ (KP2)

Osobní kontakt s ostatními pěstouny

„V současné době mi chybí osobní kontakt s ostatními pěstouny. On-line školení nestačí.“

(KP4) Těmito slovy vyjádřila svou potřebu při rozhovoru komunikační partnerka, které chybí osobní kontakt s ostatními pěstouny.

(KP2) a jejím děvčátkům chybí: *„Osobní návštěvy klíčového pracovníka.“*

7 Diskuze

Ve své bakalářské práci jsem použila kvalitativní výzkum, metodu dotazování a techniku polostrukturovaného rozhovoru. 17 otázek jsem rozdělila do sedmi kapitol, abych tím mohla zjistit odpovědi na mnou položené výzkumné otázky, které jsem při dotazování kladla čtyřem pěstounkám. Pro mou práci jsem si stanovila hlavní cíl, který zněl: *„Pohled pěstounů na poskytování služeb pěstounským rodinám neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice a dva dílčí cíle: 1. „Zjistit pohledy pěstounů k nabízeným službám, na které mají pěstouni právo, které vyplývá ze zákona č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí.“ 2. „Zjistit, co by pěstoun při doprovázení neziskovými organizacemi ocenil nebo uvítal.“*

V první kapitole jsem zjišťovala odpověď na otázku: *„Proč jsem se stala pěstounkou“*. Zde jsem našla odpověď od KP1 a KP4, které chtěly poskytnout domov dítěti, KP2 a KP3 se musely vyrovnat s vážnou životní situací a byly postaveny před hotovou věc, postarat se o své příbuzné a poskytnout jim domov. Obě situace vyžadovaly rozhodnutí a aktivitu pro získání dítěte do pěstounské péče. *„Pěstounem se může stát jednotlivec, manželé nebo partneři, kteří vyhoví zákonem stanoveným podmínkám. Hlavní motivací pěstouna musí být poskytnutí pomoci, péče a zázemí dítěti. Pěstounem by se měl stát člověk, který dítě přijímá takové, jaké je. Respektuje jeho dobré i špatné vlastnosti, dává prostor jeho zájmům, pečuje o jeho kulturní a etnickou identitu. Dítě vidí v jeho jedinečnosti a akceptuje ho i se všemi jeho potížemi a negativními zkušenostmi, které si přináší z původní rodiny.“*⁴⁹ Při dotazování jsem zjišťovala, zda komunikačním partnerkám *pomohly přípravy při péči o svěřené dítě*. KP1 hodnotila kurzy jako přínosné a velice inspirující, KP4 se vyjádřila, že na realitu, která nastala po přijetí dítěte, jí kurzy nemohly připravit. *„Každý žadatel musí absolvovat nejméně 48 hodin odborné přípravy. Přípravu zájemců o přijetí dítěte organizuje krajský úřad a je jednou z podmínek pro zprostředkování pěstounské péče. Účast na přípravě je důležitá. Žadatelům o pěstounskou péči poskytuje řadu informací důležitých pro přijetí dítěte a péči o něj a současně poskytuje prostor, aby si pěstouni upřesnili*

---

⁴⁹INTERNETOVÝ ZDROJ, (<http://www.dobrarodina.cz/chci-byt-pestounem/125-kdo-se-muze-stat-pestounem>)

své představy o dítěti“.⁵⁰ KP2 a KP3 se přípravných kurzů nezúčastnily, jelikož jsou příbuznými svěřených dětí. Příbuzný podává návrh na svěřeni dítěte do pěstounské péče přímo soudu. Soud upřednostňuje osoby příbuzné či dítěti blízké. Příbuzní tedy neprocházejí procesem zprostředkování.⁵¹

Druhá kapitola odpovídá na otázky, jaký mají Komunikační partnerky: *Pohled na doprovázející organizaci*. Z odpovědí komunikačních partnerek vyplývá, že jejich pohled na doprovázející organizaci je kladný. KP2 a KP4 oceňují pomoc při problémech. KP1 při péči o svěřené dítě pomohlo, že jí byly pojmenovány fáze, kterými si procházela. KP4 byla také s výběrem doprovázející organizace nadmíru spokojena, zvláště ocenila, že získala plno nových informací a měla možnost scházet se s úžasnými lidmi i lektory. KP1 se o doprovázející organizaci dozvěděla z přípravných kurzů, ostatní získaly informace od OSPODu. „Od 1. ledna 2013 byla zavedena novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která přináší do systému pěstounské péče koncept podpory. Díky této novele se práva a povinnosti pěstounů ukotvily v legislativní normě. Jedna z povinností je uzavření dohody o výkonu pěstounské péče, kterou mohou pěstouni uzavřít s obecním úřadem obce s rozšířenou působností, oddělením sociálně-právní ochrany dětí nebo mohou dohodu uzavřít s neziskovou organizací, která má pověření.“⁵² Všechny komunikační partnerky splnily svou povinnost a uzavřely dohodu s doprovázející organizací, kterou si sami vybraly.

Ve třetí kapitole dostáváme odpovědi na kapitolu: *Jak pěstoun vnímá existenci finančního ohodnocení*. Všechny komunikační partnerky jsou spokojené, že jsou finančně ohodnocené. „Stát pěstounům zajišťuje také podporu financí.“⁵³ KP1 to vnímá jako bonus, díky kterému si mohla zkrátit pracovní dobu a při převzetí dítěte se mu více věnovat. Nemusela myslet na to, že by měla nedostatek financí. KP2 byla spokojena s možností využití příspěvku na proplacení tábora, a to z důvodu, že její dvě svěřené děti do péče se o prázdninách zúčastňují několika táborů. Další dvě komunikační partnerky souhlasily s tím, že jsou pěstouni finančně ohodnoceni. Novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí č.

---

50 Srov., PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 35-36.

51 Srov. NADAČNÍ FOND, Náhradní rodinná péče vykonávaná příbuznými dítěte, Praha, str. 12.

52 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 139.

53 KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 93.

359/1999 Sb., v § 47a, odst. 2, písmeno b) zákona, upravuje práva a povinnosti osob pečujících.⁵⁴ Je v něm mimo jiné uvedeno, že v případě zájmu o pobyt dítěte (dětí) na letním táboře, dětské ozdravovně apod., uhradí doprovázející organizace pobyt dítěte (dětí) 100 % z celkové úhrady do částky maximálně 5 000 Kč na jedno dítě. Každá doprovázející organizace má v dohodě o výkonu pěstounské péče, k čemu se vůči pěstounovi zavazuje. Komunikační partnerky oceňují, že jsou finančně ohodnocené, ale na otázku, zda „*Je finanční odměna dostatečná*“, odpověděly komunikační partnerky rozdílně. KP4 je pro navýšení odměny. KP1 a KP3 si v průběhu péče o svěřené dítě uvědomily, že by ocenily, kdyby se navýšil příspěvek na úhradu potřeb dítěte, a to z toho důvodu, že jak dítě roste, tím se zvyšují náklady na péči, zvláště v případě, když dítě navštěvuje nákladný kroužek. KP3 zmínila, že když svěřené dítě začalo hrát fotbal, tak mu dopřála kvalitní potřeby, aby dle jejích slov nevyčuloval tím, že bude mít nekvalitní kopačky. KP2 byla s výší finanční odměny spokojena, a to také proto, že její svěřené děti ještě pobírají sirotčí důchod, protože jim zemřeli oba rodiče.

Čtvrtá kapitola hledala odpovědi na otázky, jak vnímají pomoc *doprovázející organizace pěstounům při plnění povinnosti vzdělávání*. KP3 již není pěstounku, jelikož svěřené dítě je již zletilé, na setkávání v organizaci při vzdělávání vzpomíná s nadšením, mezi pěstouny našla i přátele, s kterými je v kontaktu. Tato společná setkání jí chybí. KP1 a KP2 vnímají společná setkávání při vzdělávání velmi kladně, zvláště oceňují možnost vzájemného sdílení. KP4 odpověděla jasným slovem: „ano“, doprovázející organizace jí dle jejích slov při plnění povinnosti vzdělávání pomáhá. Zbylé komunikační partnerky jsou s nabídkami témat a vedením vzdělávání nadmíru spokojené, vnímají, že získané informace jim pomáhají při péči o svěřené děti. Vzdělávací plán je dokument, který s pěstouny sestavuje doprovázející pracovník doprovázející organizace. Obsahuje okruhy, které doprovázející pracovník společně s pěstouny identifikují jako důležité pro rozvoj profesionálních kompetencí pěstouna. Sestavuje se zpravidla na jeden rok.⁵⁵ KP4 vnímá vzdělávání kladně, ale ocenila by zajímavější výběr témat a zvolila by jinou formu vzdělávání. Každý pěstoun musí splnit povinnost vzdělávání v rozsahu 24 hodin za rok. „Doprovázející organizace by

---

54 Srov., PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 73.

55 Srov. PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 80.

měla při podpisu dohody o výkonu pěstounské péče pěstounům předložit seznam plánovaných vzdělávacích aktivit s nabízenými tématy, ideálně ve více formách, aby si rodiny mohly vybrat.“⁵⁶ Doprovázející organizace dle komunikačních partnerek jim pomáhá při plnění povinnosti vzdělávání.

Pátá kapitola se zabývá otázkou, *kým je pro pěstouna doprovázející pracovník*. Doprovázející pracovník je s rodinou v dlouhodobém intenzivním kontaktu. Jak už je psáno v teoretické části, jeho prvním a nejdůležitějším úkolem je získat si její důvěru.⁵⁷ Komunikační partnerky vnímají doprovázejícího pracovníka pozitivně. KP3 odpovídá, že je tím, kdo vyslechne a není ten, kdo kontroluje. KP4 si uvědomuje, že doprovázející pracovník má hodně informací o její rodině, proto by to měla být spolehlivá osoba, které důvěřujeme. „Doprovázející pracovník musí být připraven na řadu odborných témat, která bude třeba s pěstouny konzultovat.“⁵⁸ Komunikační partnerky považují svého doprovázejícího pracovníka za odborníka, který má nadhled a v krizových chvílích rodinu podpoří a povede. Všechny komunikační partnerky vnímají *pravidelné návštěvy doprovázejícího pracovníka* pozitivně, KP3 to vnímá jako super čas, KP1 a KP2 se na návštěvu vždy velmi těší a KP4 se těší. Doprovázející pracovník navštěvuje rodinu 1x za 2 měsíce a návštěva je vždy předem naplánovaná. Všechny komunikační partnerky se také shodly, že od *doprovázejícího pracovníka vnímají pomoc*, je pro ně někým, komu se mohou svěřit, vypovídat se, kdo jim pomůže i prakticky. Třeba s tvorbou Knihy života, která pomáhá dítěti zpracovat jeho minulost a vidět pozitivně budoucnost. KP4 vnímá doprovázejícího pracovníka jako klíčovou osobu, která např. v období puberty dítěte, kdy nastaly vyhrocené situace, pomohla s komunikací mezi pěstounku a dítětem. Komunikační partnerky se také všechny shodují v tom, že *doprovázející pracovník je tu pro ně, když přijde krize nebo problém*. Doprovázející pracovník jako ten, kdo vystupuje vůči rodině otevřeně, s respektem, je autentický. Respektuje odlišné názory a životní postoje rodiny. Vnímá rodinu jako jedinečnou a dokáže spolu s ní hledat řešení, která jsou vhodná právě pro ni. Dodržuje profesní postupy, metody a řídí se interními manuály práce. Nepřekračuje své profesní kompetence, udržuje hranice služby. Při své činnosti využívá odborných podpůrných nástrojů (intervize, supervize) s

---

56 PAZLAROVÁ, H. Pěstounská péče, vyd. Praha 2016, str. 80.

57 Srov. KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 143.

58 KOLEKTIV AUTORŮ, Dobrý pěstoun, vyd. Tábor 2018, str. 146.

ohledem na co nejkvalitnější poskytování služeb rodinám a jejich dětem. Dodržuje diskrétnost a mlčenlivost. Pravidelně s rodinou reflektuje spolupráci a ověřuje spokojenost rodiny s poskytováním služby.⁵⁹

V šesté kapitole nacházíme odpověď na výrok: „*Je něco, co pěstounovi při doprovázení nevyhovuje.*“ Zde se komunikační partnerky téměř shodly na tom, že je nenapadá, co by bylo při službě doprovázení špatně, KP1 i KP2 mluvily o tom, že jim nic nechybí a totéž zmínila i KP3. Zbylé komunikační partnere chybí zajímavější forma školení a také by uvítala zajímavější témata při vzdělávání. Každá z komunikačních partnerek by *při doprovázení uvítala něco nového*. KP1 by uvítala proplácení kroužku, když nevyužije příspěvek na pobyt na táboře, protože je dítě příliš malé nebo na tábor nechce. KP2 by uvítala alespoň v tuto dobu častější návštěvu doprovázející pracovnice a byla by ráda, kdyby doprovázející pracovník část této návštěvy věnoval společné tvorbě knihy života. KP3 by si přála, aby bylo zavedeno povinné vzdělávání učitelů na téma pěstounská péče, zvláště proto, aby učitelé porozuměli, proč se některé děti chovají dle učitelů „jako spratci“, aby pochopili, že ztráta, kterou děti utrpěly, ovlivnila jejich chování. KP4 by byla ráda za delší dovolenou a zkrácení hodin povinného vzdělávání. Z odpovědí komunikačních partnerek vyplývá, že každá má jiné potřeby. Každá se nachází v jiné fázi doprovázení a péče o svěřené dítě. Proto je potřeba ke každému pěstounovi a jeho rodině přistupovat individuálně. „Když je role doprovázející organizace výrazně podpůrná, je současně významně ovlivněna množstvím informací, kterými doprovázející organizace disponuje. Jak bylo uvedeno výše, doprovázení je mj. procesem hodnocení a zhodnocování realizované pěstounské péče a zkoumání její prospěšnosti pro svěřené děti.“⁶⁰

V poslední sedmé kapitole se komunikační partnerky vyjádřily, *co jim chybí při službě doprovázení v pandemické době*. I zde se odpovědi komunikačních partnerek rozcházejí. KP1 by uvítala pružnější reakci v oblasti vzdělávání, očekává, že organizace nabídne jinou možnost vzdělávání, když není možné se scházet, např. nabídka on-line kurzů, webinářů atd. KP2 chybí návštěvy klíčového pracovníka a KP4 chybí kontakt s ostatními

---

59 Srov. Metodika doprovázení - Podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu. Místo neznámé: Amalthea o. s, str. 10.

60 Srov. PRAKTICKÝ PRŮVODCE DOPROVÁZENÍM PĚSTOUNSKÉ PÉČE 2015, Nadační fond

pěstouny. KP3 již není doprovázena žádnou doprovázející organizací, protože svěřené dítě již dospělo a tím zanikla služba doprovázení. „Nárok na příspěvek při ukončení pěstounské péče má fyzická osoba, která byla ke dni dosažení zletilosti v pěstounské péči, a to ke dni zániku nároku této osoby na příspěvek na úhradu potřeb dítěte podle“.⁶¹

Tímto výzkumem jsem chtěla zjistit, zda jsou dotazované komunikační partnerky s poskytováním služeb doprovázejícími organizacemi spokojeny. Dle jejich odpovědí je patrné, že podporu a vedení doprovázejícího pracovníka vnímají pozitivně a tohoto pracovníka také vnímají jako „profesionála“, který je schopen rodině nabídnout poradenství, podporu a také praktickou pomoc. Na základě odpovědí všech komunikačních partnerek vyplynulo, že jsou s poskytovanými službami dle zákona č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí spokojené. Z průzkumu vyplývá, že komunikační partnerky zaujímají kladný pohled na službu doprovázení.

---

61 INTERNETOVÝ ZDROJ, Zákon č. 359/1999 Sb., zákon o sociálně-právní, § 47h.

8 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala tím, jaké pohledy zaujímají pěstouni při poskytování služeb neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice. Také jsem se zajímala, jak se daří na základě zákona č. 359/1999 o sociálně – právní ochraně dětí pomáhat neziskovým organizacím pěstounům při plnění jejich povinností, které ze zákona vyplývají. K zásadní změně při službě doprovázení došlo v roce 2013, kdy byl zaveden nárok pěstounských rodin na odbornou pomoc ve formě služeb, z toho vyplývá, že služba doprovázení trvá osm let. Myslím si, že je možné i po tak krátké době přistoupit k jejímu zhodnocení.

Ve výzkumné části jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor s předem vybranými komunikačními partnery – pěstouny. Nerozlišovala jsem, zda se jedná o pěstouny s příbuzenskou či zprostředkovanou pěstounskou péčí. Jednalo se o kvalitativní výzkum, z čehož je patrné, že zjištěné výsledky nelze vztahovat obecně na všechny pěstouny. Přesto si myslím, že se podařilo tímto výzkumem poukázat na to, jaké pohledy dotazovaní pěstouni zaujímají vůči službě doprovázení, které poskytují doprovázející organizace. Za pomoci sedmnácti otázek, které byly rozděleny do sedmi kapitol jsem zjišťovala, jak jsou pěstouni spokojeni s plněním svých povinností a naplňování svých práv za podpory vybrané konkrétní doprovázející organizace.

Díky rozdělení do sedmi kapitol se podařilo lépe odpovědět na konkrétní oblasti, ve kterých jsou pěstouni podporováni a vedeni. Z výzkumu vyplývá, že není podstatné, proč se komunikační partnerky staly pěstounkami, ale jak k této skutečnosti přistupovaly. Z odpovědí vyplynulo, že všechny komunikační partnerky chtěly svěřeným dětem pomoci a vytvořit jim bezpečný domov, kde budou moci zpracovat svůj životní příběh. Všechny komunikační partnerky si vybraly svou doprovázející organizaci na základě informací, které jim byly poskytnuty od OSPODU a organizace, která organizovala přípravu pěstounů. Výzkum také prokázal, že pěstouni velmi pozitivně hodnotí existenci finanční podpory. Také oceňují pomoc a podporu doprovázející organizace při plnění povinností vzdělávat se a také velice kladně hodnotí setkávání s dalšími pěstouny, kde se společně mohou sdílet o svých problémech, v tu chvíli vnímají, že v tom nejsou sami. Při doprovázení komunikační partnerky vnímají jako klíčovou osobu doprovázejícího pracovníka. Doprovázející

pracovníci vnímají jako někoho, na koho se mohou spolehnout, obrátit v případě potřeby. Je pro ně tím, kdo je provází, vyslechne a v případě potřeby poskytne poradenství. Žádné z dotazované komunikační partnerce nevadilo, že doprovázející pracovnice rodinu pravidelně navštěvuje, všechny tuto skutečnost hodnotily kladně. Dokonce z odpovědí vyplývá, že se na návštěvu své doprovázející pracovnice těší. Komunikační partnerky se vyjádřily, že své doprovázející organizaci nemají co vytknout. Změny, o které komunikační partnerky stály, vyplývají spíše z potřeb, která se v průběhu péče o svěřené dítě vyskytly nebo ze zkušeností, které za dobu doprovázení načerpaly. Tyto změny se netýkají přímo doprovázející organizace nebo doprovázejícího pracovníka. Při rozhovorech také ze strany komunikačních partnerek docházelo k hodnocení služby doprovázení v době současné pandemie. Komunikačním partnerkám chyběla osobní návštěva doprovázejícího pracovníka, kontakt s dalšími pěstouny a také větší pružnost v oblasti vzdělávání. Z mého výzkumu vyplývá, že komunikační partnerky mají vytvořeny kladné pohledy na poskytování služeb doprovázejícími organizacemi.

Jak jsem již psala ve svém úvodu, můj život ovlivnilo setkání s lidmi, kteří pracovali v organizaci Domeček, jehož rozvoj a činnost popisují v této bakalářské práci. Díky této organizaci jsem se již v minulosti mohla seznámit s pěstouny a jejich péčí o svěřené děti. Problematika náhradní rodinné péče mne od té doby nepřestala zajímat. Díky tomu, že naše organizace začala v roce 2014 doprovázet pěstounské rodiny, jsem měla možnost vstoupit do této služby a stát se doprovázejícím pracovníkem pěstounským rodinám, které podepsaly Dohodu o výkonu pěstounské péče v naší doprovázející organizaci.

Tímto výzkumem bych také ráda poukázala na skutečnost, jak záslužnou, náročnou a důležitou práci pěstouni vykonávají při péči o svěřené děti. Jak víme, stát zodpovídá za děti, které vyrůstají v náhradní rodinné péči. I v jeho zájmu by mělo být, aby děti vyrůstaly v láskyplném prostředí, aby z nich mohli vyrůst lidé, kteří se naučí lásku přijímat, ale i dávat. Věřím, že děti mohou být v láskyplném rodinném prostředí uzdraveny ze svých traumat. A to hlavně díky profesionálnímu přístupu pěstounů, kteří si je vzali do své péče. Právě pěstouni jsou ti, kteří také potřebují pomoc, podporu a poradenství při „uzdravování“ svěřených dětí. Z výzkumu vyplývá, že díky změně, která přišla v roce 2013, se pěstouni necítí sami a díky službě doprovázení vnímají podporu a pomoc a tuto změnu vnímají kladně.

Věřím, že získané poznatky z výzkumu pomohou i mně, abych komplexněji pohlížela na potřeby pěstouna a jeho rodiny a pomohou mi ještě účinněji a obsáhleji poskytovat podporu pěstounům při jejich doprovázení.

9 Seznam použitých zdrojů

1. MATĚJČEK, Z. *Co děti nejvíce potřebují*. Praha: Portál, 2003, ISBN 978-80-262-0853-2.
2. VRTBOVSKÁ, P. *Čítanka pro rodiče (naděje na uzdravení)*. Praha: Natama, 2011.
3. Česká republika. *Listina základních práv a svobod*. Česká republika: Sbírka zákonů, 1992. 1211-1244.
4. VÁGNEROVÁ, M. *Psychický vývoj dítěte v náhradní rodinné péči*. Místo neznámé: Středisko náhradní rodinné péče, 2012, ISBN 978-80-87455-14-2.
5. ZEZULOVÁ, D. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012, ISBN 978-80-262-0065-9.
6. VRTBOVSKÁ, P. *Moderní péče o ohrožené a opuštěné děti*. Praha: Institut náhradní rodinné péče Natama, 2005, ISBN
7. MATĚJČEK, Z. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-637-3.
8. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON, 2012, ISBN 80-86429-19.
9. KOLEKTIV, *Dobrý pěstoun-náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, ISBN 2018. 978-80-907053-2-6.
10. ČASOPIS SOCIÁLNÍ SLUŽBY, 21, Tábor: APSS, 2019, Sv. 27.
11. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Pěstounství je profese*. Praha: autor neznámý, ISBN 2015. 978-80-7421-115-7.
12. PAZLAROVÁ, H. *Pěstounská péče*. Praha: Portál, 2016, ISBN 978-80-262-1020-7.
13. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, spolek, 2014, ISBN 978-80-87455-30-2.
14. *Metodika doprovázení – Podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu*. Místo neznámé: Amalthea o. s, 2013, ISBN 978-80-904801-0-0.
15. ČERNÁ, R., SEMERÁDOVÁ, M., ZACHAŘOVÁ, B. *Metodika doprovázení: podpora, vzdělávání a kontrola při výkonu náhradní rodinné péče*. Chrudim: Amalthea o.s., 2011, ISBN 8. 978-80-904801-0-0.
16. SYNEK, M. *Podniková ekonomika*. Praha: C. H. Beck, 2015, ISBN 978-80-7400-274-8.

17. MATĚJČEK, Z., KOLUCHOVÁ. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002, ISBN 9788071786375.
18. Ministerstvo práce a sociálních. *Sborník příspěvků k aktuálním tématům náhradní rodinné péče*. Místo neznámé: MPSV, 2015, ISBN 202. 978-80-7421-103-4.
19. NADAČNÍ FOND, *Náhradní rodinná péče vykonávaná příbuznými dítěte*, Praha

Internetové zdroje

20. Rozum a cit, z.s. Dostupné z: <https://www.rozumacit.cz/>
21. (<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359#cast5>)
22. Praktický průvodce doprovázením pěstounské péče, 2015, <http://www.nadacnifondjt.cz/>.
23. Středisko náhradní rodinné péče, *Nejlíp je mi doma*, <https://www.nahradnirodina.cz/>
24. Internetové stránky MPSV, Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/>
25. Právní úprava náhradní rodinné péče v české republice, on-line.
26. (<http://www.dobrarodina.cz/chci-byt-pestounem/125-kdo-se-muze-stat-pestounem>)
27. Zákon č. 359/1999 Sb., zákon o sociálně-právní ochraně dětí, § 47h.
28. INTERNETOVÝ ZDROJ: (<http://www.domecek.org/podpora-pestounskych-rodin/nabizime/>)

ZÁKONY

29. Zákon č. 359/1999 Sb., zákon o sociálně-právní, § 47a.

Seznam zkratek

OSPOD = Orgán sociálně-právní ochrany dětí

10 SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Důvody, proč jsem se stal pěstounem

Tabulka 2: Přínos příprav při péči o svěřené dítě

Tabulka 3: Pohled na doprovázející organizaci

Tabulka 4: Kde jsem se dozvěděla o doprovázející organizaci

Tabulka 5: Spokojenost s výběrem doprovázející organizace

Tabulka 6: Jak pěstoun vnímá existenci finančního ohodnocení

Tabulka 7: Dostatečnost finanční odměny

Tabulka 8: Pomáhá společné setkávání pěstounů při plnění povinnosti vzdělávání

Tabulka 9: Pomáhají mi získané informace při péči o svěřené dítě

Tabulka 10: Dostatek nabídek pro možnost splnění povinnosti vzdělávání

Tabulka 11: Kým je pro pěstouna doprovázející pracovník

Tabulka 12: Jak pohlížím na pomoc doprovázejícího pracovníka

Tabulka 13: Jak jsou vnímány pravidelné návštěvy doprovázejícího pracovníka

Tabulka 14: Doprovázející pracovní je tu pro nás, když přijde krize, problém

Tabulka 15: Je něco, co pěstounovi při doprovázení nevyhovuje

Tabulka 16: Co nového by při doprovázení pěstoun uvítal

Tabulka 17: Co pěstounům chybí při službě doprovázení v pandemické době

10 Abstrakt

ŠIMONOVÁ, P. Pohledy pěstounů k poskytování služeb pěstounským rodinám neziskovými organizacemi v okrese České Budějovice. České Budějovice 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce doc. PhDr. David Urban, Ph.D.

Klíčová slova: náhradní rodina, pěstounská péče, pěstoun, doprovázející organizace, doprovázející pracovník, OSPOD,

Bakalářská práce se zabývá postoji pěstounů ke službám poskytovaným doprovázejícími organizacemi v okrese České Budějovice. V úvodní části mé bakalářské práce se zabývám popisem pojmů jako náhradní rodinná péče, pěstounská péče, kdo je pěstoun. Také popisují, jaká mají pěstouni práva a jaké povinnosti při péči o svěřené dítě. Neméně podstatnou část věnuji popisu doprovázející organizace a doprovázejícího pracovníka.

V praktické části vyhodnocuji výsledky odpovědí na kladené otázky metodou polostrukturovaného rozhovoru. Zjišťuji, zda jsou dostatečně naplněny služby při doprovázení pěstounských rodin dle zákona č. 359/1999 o sociálně-právní ochraně dětí. Také se zajímám, jaké pohledy pěstouni na službu doprovázení zaujímají a zda je něco nového, co by pěstouni od doprovázející organizace při doprovázení ocenili nebo uvítali.

11 Abstract

ŠIMONOVÁ, P. The attitudes of foster parents to services provided by non-profit organizations in the district of České Budějovice. České Budějovice 2021. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Theological Faculty. Department of Ethics, Psychology and Charitable Work. Thesis supervisor: PhDr. David Urban, Ph.D.

Key words: foster family, foster care, foster parents, accompanying organizations, accompanying social worker, Authority for Social and Legal Protection of Children

The bachelor thesis deals with the attitudes of foster parents to services provided by accompanying organizations in the district of České Budějovice. The first part of my bachelor thesis describes the basic concepts like the foster care and family. The aim is to present legal rights and responsibilities which foster parents towards the entrusted child have. I dedicated the second part of my theoretical part to the description of the accompanying organizations and social workers.

The practical part provides data analysis from the answers acquired during the semi structured interviews. My goal is to find out whether the services provided by non-profit organization to foster families are sufficiently fulfilled according to the act number 359/1999 concerning Legal Code About Social and Legal Protection of Children. This thesis is also interested in their points of view on accompanying organizations and if they would appreciate or welcome any changes.